

Lucafiarul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

CREAȚIE ȘI PATRIOTISM

de la echinocliul de primăvară zilele măresc orizonturile muncii, amplifică sensul și semnificația creației. Tăra a intrat în deplină și puternică primăvară. Este acesta nu numai sentimentul hotărârilor și plenar, ci și modul concret și cuprinzător prin care ne deschidem către ființa noastră și a patriei, ca într-o lucrare a minții și inimii spre tot ce urmează să împlinim de acum înainte, având în realitate necontenită care ne înconjoară un relief al ațitor certe și impresionantă disponibilități, pentru a da curs larg, neîntrerupt, înfăptuirii tuturor dezideratelor actuale etape, în consonanță cu sarcinile și obiectivele stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului. Tăra a intrat în deplină și puternică primăvară fiind în cel de al treilea an al cincinalului său...

literatură și artă. Fenomenul cultural-artistic contemporan atinge dimensiuni de o extraordinară varietate a manifestării creatoare și el urmează un scop înalt și edificator. A crea pentru popor este sintagma noii noastre spiritualități și ea are puncte de convergență cu toate preocupările de azi ale societății, cu toate procesele înnoitoare care se petrec la scara întregii țări.

S-a trecut de echinocliul de primăvară și zilele mătură orizonturile muncii și creației. În această lumină se văd cimpurile și dealurile patriei, sub primumotiv raze de primăvară se văd toate marile ei ctitorii. Așa cum a subliniat deseori secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în formulări ale democrației noastre muncitorești, acest an, cel de al treilea al cincinalului, este hotărâtor pentru întreaga operă de împlinire a programelor și obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului. Hotărâtor pentru însuși faptul că acumulăzate vaste experiențe economice și sociale care fac traseul larg și ascendent al epocii pe care o parcurgem, hotărâtor pentru că în lansarea perspectivei asupra anilor nouăzeci și mai departe, asupra sfârșitului de mileniu, el înseamnă într-un anumit fel pârghia de echilibru și de propensiune totodată pentru o tot mai elevată și durabilă înfățișare a României, pentru o tot mai clară și mai prodigioasă situație a sa în lumea progresului și civilizației. Putem fi pe deplin convinși, spunea secretarul general al partidului, că România va intra în mileniul al treilea cu o puternică bază materială și tehnică, cu o perspectivă minunată pentru dezvoltarea forțelor de producție, înflorirea științei, învățământului, culturii și pe această bază, pentru dezvoltarea tuturor localităților patriei noastre, asigurându-se astfel ridicarea continuă a nivelului de civilizație, a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor — esența politicii partidului nostru comunist, felul suprem al societății socialiste și comuniste.

Intr-o asemenea amplă perspectivă se înscriu eforturile și dezideratele care fac din acest an un criteriu, o treaptă a maximei eficiențe și angajări. Semnificația este a durabilității, a esențialității, a hotărârii de a da viață tuturor programelor și perspectivei asumate.

Lucafiarul

Lucafiarul

Lucafiarul

De primăvară

Halucinant ecoul unei raze-n palme,
Halucinant și ceru-ocum fără-ambitri,
Exodu-acestor intr-otă de colime
Frunze ce ard și-acopera subitri.

Prin ele iarna încă se mai zbate,
Sub ele neguri plipie ca-n teac,
Presimt ferestre-adiaci și luminate,
Revăd ecou-n toate ce se nasc.

Și e o întemeiere nouă-mi pare,
Răsuna cerul ca un prag și cad
Bucăți de lună pe bucăți de soare,
Gresii pe gresii cad și ape care ard

Este un murmur ca de peste veac
Și-o deslășire-n ochi ca de pe-o altă
Planetă-n care noi și umbre se retrag
Și lasă-o stea pe cer și mai înaltă.

A. I. Zăinescu

Odă limbii române

Cil de părelnică este linistea bănuțelor! Timpul vieții de zi cu zi pare suspendat în austeră atmosferă a valurilor de lectură; dar, pentru că sunt să descrie soarele trecutului, între răsădită mioritică risună și-aici, aici, până la răsunet al limbii noastre, o emanație. În adâncuri întinșate / Un șirag de piatră rară / Pe mesie răvarsată.

In acest început de primăvară se împlinesc un secol de la nașterea lui Alexie Mateevici, autorul versurilor de mai sus, și o altă aniversare mai viștoacă le-au depriza din abecedare. George Călinescu, în monumentalul său "Istorie...", sintetizează lapidar destinul acestui scriitor mort prea tânăr pentru a fi apucat vîrsta împlinirii: "...dar fi fost un mare poet dacă trăia. Numai Eminescu a mai știut să scoară altă mireasmă din rîmurile populare...". Comparativ cu Lucafiarul poezia române nu este, aici, un simplu act de reverență verbală față de un poet-eroic, mort în Războiul de Întregire; ea exprimă o realitate profundă, sesizată de Iorga. Persecuția ca și de generațiile actuale de critici literari: prin vibrantul patriotism al celor mai bune dintre creațiile sale, Alexie Mateevici se situează într-o poziție reprezentativă pentru starea și perspectivele culturii române din anii imediat premergători Marii Uniri din 1918: "Limba noastră-i foc, ce arde / Intr-un neam, ce fără veste / S-a trezit din somn de moarte / Ca viteazul din poveste."

In versurile lui Mateevici — și, cu deosebire, în capodopera sa, poemul *Limba noastră*, din care cităm, — regăsim nu numai subtile reminiscențe eminesciene, ci și așa sărbătorească emulație patriotică atît de specifică acelor ani în care, în sfîrșit, începuse să se deslășească împănirea milenarelor vîruri ale poporului nostru. În accentele sale cele mai profunde și definitorii, lirica lui Alexie Mateevici se învecinează cu versul lui Coșbuc; în creația sa, ceva din măreția acelei schimbări la față a culturii noastre, ce a ridicat, din stîrpea unor umili intelectuali de țară, un Iorga, un Blaga: "Limba noastră-i numai cîntec, / Doina dărilor noastre, / Roi de fulgere, ce spîntec / Nourii negri, zări albastre."

Totuși, în pofida acestui caracter emblematic, în panorama variată a liricii române din anii imediat anteriori primului război mondial, creația lirică a lui Alexie Mateevici se distinge printr-un ton propriu, inconfundabil. În primul rînd, așa cum am văzut, într-o epocă marcată de furia epigonismului eminescian, el preferă să urmeze mai curînd crezul poetic al Lucafiarului poeziei noastre: "Inspirîndu-se din secretele comorilor a folclorului național — decît să gloseze, fără excese sau afectare, teme literare evidente nu numai la nivel lexical, ci și în simțirea profundă a liricii sale: "Limba noastră-s vechi izvoade, / Povestiri din alte vremuri / Și eiundu-le-nșirate, / Te-nfiori adine și tremuri."

Accesași dispoziție pentru tipologie, dar cu accent didactic, există și în "Figuranții". Ceea ce unifică timpurile și organizează narativa minimă în acest film este Leonora, legată de trecut doar prin nastere.

Departate de a analiza, "în serial" istoria românească începînd cu 23 August, și el sublimat prin puterea simbolurilor, Malvina Ursianu reia personaje din "Pe malul stîng..." așa cum este tinărul muncitor, voluntar al solidarității uma-

Tudor Păcuraru

Continuare în pag. a 6-a

Adriana Bodeanu: "Primăvara" (Din expoziție deschisă în galeria "Munca cu ta")

REMEMORĂRI

Unicul Nichita

fotografia lui, una din cele mai frumoase, este în fața mea. Este o fotografie de mare calitate, în care se vede un bărbat tânăr și plin de viață, în momentul în care se așază la masă pentru a mânca. El este în mijlocul unei grupări de oameni, dar este cel care atrage atenția. Este un bărbat cu o față frumoasă, cu ochi mari și strălucitori. Este un bărbat care pare să aibă o viață plină de interes și de activitate.

Unicul Nichita este un bărbat care a lăsat o moștenire bogată de opere literare și artistice. El a fost un om deosebit, un om care a avut o viață plină de aventuri și de descoperiri. El a fost un om care a avut o mare influență asupra culturii române și asupra lumii în general. El a fost un om care a avut o mare dragoste pentru țara sa și pentru poporul său.

După cîteva zile, întors din Delta, de unde am declarat scris că mi-e dor de el ca veritabil de un braț, i-am făcut o vizită anuală telefonică. M-a rugat să-i aduc vin de țară, o căpășă bețană (cu gîmb de bătrîni) să simt eu și ca bea ceva și adămi o poză de-a Onuței, loednică mea și scumpa de ea. (Amîndoi se lăudaseră cu vreo trei ani înaintea cutremurului din 77, cîeromina întâmplîndu-se prin călcarea sîrii spinării autorului electilor fără săf de către niște micli, tranșării și uscare picioruse de leu cu nume de feiță. Fetia mea, (Avea gust Nichita și un foarte exact ochi deschis spre viitor).

M-am prezentat. Chiar a doua zi, teapăn și exact ca ardeleanul, o punctualitate exhibată mai mult din trufie decît din obișnuită. Am sunat și am bătut și iar am bătut și am sunat la usa traversată de sute de inscripții dintre care unul era: "Intră în camera de dincolo în dormitor unde atîră o umbra de pat și un dulap și, cred, un singur scaun, mai era un ne, care nu reușește să fie decît o parte funcțională a filmului, nou studiu comparatist între două lumi contrapunctice. Dar circulația personajelor dînr-un film în altul exemplifică ambiția regizorilor de a crea printr-o legătură faulkeriană logica acestei ambițioase fresce, surprîns din unghiul grupărilor sociale sau al unor individualități relesate la nivelul limbajului cinematografic.

Pentru caracteristicile puternice pe care le reliefează filmul "Moromeții", albul și negrul nu sîrăcesc, ci esențializează universul sătesc, în care istoria este interpretată de cei trei moromețieni prieteni care domnă jocul din fata potcovăriei, loc al înțelegerii, dar și al polemicii dintre mentalități.

Metaforele centrale ale filmului: salcîmul, curtea lui Moromețiu și potcovăria nu se constituie ca o ilustrare a cărții, dimpotrivă reușesc să redea prin imagini, de o puternică forță plastică și simbolică lumea moromețiană, gravă, dar și împregnată de umor.

Satul filmat de operatorul Vivi Drăgan Vasile nu are orizont, iar ceața și fogsnetul naturii se constituie ca fundalul celor mai multe prim planuri, aparent statice.

Primele imagini, cele ale unui trunchi puternic

Viorica Răduță

Continuare în pag. a 6-a

EMINESCIANA

Poezia „lepturiștilor“

biografii lui Eminescu din vechile generații insistă, cînd li se oferă prilejul, asupra activității lui Aron Pumnul la Liceul din Cernăuți, și asupra misiunii culturale inițiată și promovată de el după revoluția din 1848 în rîndul tinerimii studioase din provincia istorică românească de sud-stăpînirea habzburgică.

"Lepturiștii" aparțin, în general, generației care se năște între 1830—1840. Mai activi sînt Al. M. Marinescu, I. Vulcan și Gh. Marchiș prin abordarea celor mai diverse domenii: poezie, proză, studii, corespondențe. Al. M. Marinescu se impune în constituirea posterității ca folclorist, iar I. Vulcan, ca director al unei reviste cu îndelungată apariție, care găzduiește debutul lui Eminescu și colaborarea sa cu ultimele poezii în 1863. Gh. Marchiș își interzice activitatea literară la începuturile ei. Situația aceasta se împlinșia și în cazul celorlalți "Lepturiștii", fie că sînt secerati de moarte în plină activitate, ca Dimitrie Sfüra și Carol Grama, fie că viața grea în regimul de oprire socială și națională din Imperiul habsburgic îi îndepărtează de indeletnicirile scriitoricești.

Producta literară a "lepturiștilor" se impune să fie judecată ca un fenomen cultural, cu multe promisiuni, însă rămase neîmplinite sau împlinite parțial. Un prim aspect ce se impune să fie relevat privește concepția "lepturiștilor" potrivit căreia activitatea lor se impunea să fie sincronizată cu mișcarea culturală din țara liberă.

Moldova exercită o puternică influență asupra "lepturiștilor" — deosebi prin culegerea lui V. Alexandru din creația populară. Foarte pentru mine, inima și literatură reproduce în colonele sale poezii din cele două volume. Balade, tipărite la Iași în 1852 și 1853, ca de altfel și alte lucrări din publicațiile din țara liberă. "Lepturiștii" vîd în creația populară, cum se deprinde din studiile lor, documente etnografice și istorice.

Culegerea "lepturiștilor" din creația populară cuprinde destule texte valoroase care ar merita să fie dezgropate din paginile publicațiilor lor. V. Răduț a publicat în Fenice un ciclu de Doine din care transcriem, spre exemplificare, cîteva versuri: Trei pe vale, trei pe lunee, / Dorul badei mă conduce, / Cître trunzi, cître floare, / Toate-ntr-oare, ce mă duc? / Cître-ntr-oare și dispar, / Doru-mi plîng în zădar.

"Lepturiștii" considerau că menirea lor era să devină "luminători" ai poporului spre a răsplăti sacrificiile pe care le făceau părinții, săraci și apăsați de greutățile vieții, să-i susțină la învățătură. "Pentru că sîm împlem lacunele prezente" — scrie Iosif Roman în *Diortie Bihorului* — trebuie să ne formăm noi învățători. Lepturiștii vîd, în direcția ridicării poporului, să-și "cuprîndă locul" ce i se cuvenea și să fie stimat de "consoartele popoare". "Lepturiștii" formau, în opinia sa "o generație deosebită, incântată de măreția trecutului său istoric". Poezia patriotică, foarte bogată în pu-

Mircea Micu

Continuare în pag. a 3-a

D. Vatamaniuc

Continuare în pag. a 2-a

- Fondul principal al culturii române ■ NICHITA STĂNESCU (pag. 3)
- Poeme de ION HOREA și NICOLAE DRAGOȘ (pag. 4—5)
- „La Siriu, scriind o piesă despre constructori” ■ de Ștefan Dimitriu (pag. 4—5)
- Post restant ■ Cumpănă ■ SHOGUN de James Clavell ■ Mapamond
- Sport de Fănuș Neagu

PREZENȚA TINĂRULUI SCRITOR

Un debut promițător

drumuri în cîmpie (Editura "Scrisul românesc", 1987) de Nicolae Fulga este un debut ce atestă o certă maturitate artistică. În recomandarea sa către cititori, Ion Lăncrănjan îl apropie de autor — tinărul este de zona geografică meridională, din care provine — de Marin Preda și Zaharia Stancu, precizînd că Nicolae Fulga „vine însă cu un timbru propriu, el însuși purtînd însemnele destul de rare ale autenticității”. Într-adevăr, Nicolae Fulga reușește să-și creeze un univers propriu și original, care poartă pecetea talentului său, ceea ce ne demonstrează că proza de inspirație rurală este departe de a-și fi scapat resursele. Orice prozator autentic, mai ales cînd este vorba de proza de inspirație rurală, începe prin a-și lua în stăpînire un anumit spațiu (care este, de regulă, "spațiul-matrice") și nu va ține din el, dină nu-și va explora sub toate fețele. Spațiul lui Nicolae Fulga este cîmpia olteană, "topos" geografic și literar totodată.

Dacă ne păstrăm, însă, în planul referințelor critice, atunci putem spune că, dinologic și stilistic, Nicolae Fulga este mai aproape — păstrînd proporțiile de rigoare — de Fănuș Neagu, decît de Marin Preda și Zaharia Stancu. Nuvelele și povestirile lui Nicolae Fulga se înscriu în formula unui realism liric, cu specificitatea că lirismul prozei sale nu comportă nici o nuanță aspră, austeră, iar stilul nu este sincopat, ca la Zaharia Stancu, dimpotrivă, Nicolae Fulga se dovedește chiar un caligraf, adept al frazei cizelate, al scriiturii frumoase. Prozatorul este înzestrat cu un excepțional simț al limbii și are o naturale a exprimirii și o prosopetivă stilistică, mai puțin întîlnite. Proza lui Nicolae Fulga este o proză poetică, iar autorul ei este fundamental un poet. Este o proză care se bazează pe metaforă, Prozatorul are capacitatea de a surprinde spontaneitatea vieții, fluxul ei continuu, neîntrerupt, de a crea acea „deordine emoțională a vieții”, după expresia lui R. M. Albers (*Istoria romanului modern*).

Nuvelele care mai complex și mai bogată în semnificații este *Stertu* cu inima, în care se observă puterea de construcție a prozatorului, posibilitatea de a evolua pe spații largi. De fapt, această nuvelă ar fi putut constitui nucleul epic al unui roman. Măria lui Stan Fășă-lău este căsătorită cu Gheorghe Frasin. Viața pare că-și urmează cursul ei obișnuit. Dar, în

spatele convențiilor sociale, mai există ceva — vrea să ne spună prozatorul — „sterțul cu inima”. „Așa era, dar Măria știa că nu e înțelegătoare în casa lui Gheorghe Frasin, că jumătate din ea rămăsese afară, undeva în sat, în urmă cu aproape douăzeci de ani. Și dacă ar fi vrut s-o împartă cu dreptate, înmățate ar fi fost prea mult, dar un sfert ar fi fost potrivit, mai ales că era sterțul cu inima”. Acest „sterț cu inima” este dragostea Măriei pentru inșezatul Valentin Iucan, o rană veche, care nu se va cicatriza niciodată. „Sterțul cu inima” tine de fibra cea mai intimă a ființei.

Un personaj pitoresc este Stan Fășă-lău, pus să acționeze în registru burlesc și tragic. Cu moartea lui Fășă-lău se încheie, de altfel, această nuvelă. Prozatorul ne lasă într-o ușoară ambiguitate, dezvoltîndu-ne o mentalitate tipică țărănească, prin desolămîntarea unui moment tragic: — „Mă, Mărie, neică, eu vrusei să îru văd la țară, cu fata în jos. Bătuți cit putui la usă și la fereastră și nu se sculă: o fi mort? Sau nu vrea ei să-mi dea grebla? Ai?”

Calul lui Lisandru păstrează, dincolo de planul realist, meruul aflat, la prima vedere, o tonalitate baladescă, subtextuală. Povestitorul adoptă ceva din ritualitatea rapsodului popular și a bîsmătorului și nu se îndepărtează, prea mult, de concepția folclorică. „Avea Lisandru lui Neată o înăcără de cal cum nu mai potfe-nise satul”. Calul „năcărăvăn” se compoartă ca un „dalmon” al înșotătorului său. Constrîns să-l vîndă la țîr unuș neustor, răsucpîndu-și în a la grădinar, cu bani agonisiti cu trudă, după săptămîni de coasă, Lisandru se hotărăște să-l pună în libertate, în zăvoaie de pe malul Oltului, acolo unde se spune că hiducii Jianului își tîneau caii furati. Calul răintră în mit și în baladă. Stilul metaforic atîrne precum denme de luat în seamă: „Văra trecu, ierburile crescură nebușe. Se treieră pînă spre toamnă. Porumbii o luară în sus, într-un fel de uitare de sine și se treieră îngrunat de rod”.

Se simte chiar o nuanță pastisare a stilului lui Fănuș Neagu: „Viscolul, prigonit, măi minia parcă de după casă”.

Lumina zăibentă este o antologie de nuvelă de dragoste. Nicu Bicu și Stelu Trifu își schimbă

Ovidiu Ghidimic

Continuare în pag. a 6-a

ATITUDINI

Dialogul artelor

anul 1987 s-ar fi încheiat fără convulsii cinematografice, dacă „Moromeții” și „Figuranții” nu ar fi articulat o revenire neașteptată la filmul nostru clasic. Pentru „Moromeții” există și explicația sursei literare, această adaptare conținînd tradiția compozițională a „Pădurii spin-zurătorilor”. Dar sigiliul clasic s-a impus și în filmul Malvinei Ursianu, film al dominantelor scene teatrale.

Tendința spre plasticitate a imaginilor cinematografice, dar și spre metaforă sau abstractizare caracterizează toate aceste trei filme, în care lipsa perspectivei face din operatorie o voce din off și reduce spațiul dramatic într-unul arhetipal.

Figura lui Ilie Moromețe, devenită în alt de scurt timp clasică, se cimentează ca simbol al țărănului român, puternic implantat în monofiliul unui sat de cîmpie, cu portrete bine conturate și spații restrînse.

Această dispoziție pentru tipologie, dar cu accent didactic, există și în „Figuranții”. Ceea ce unifică timpurile și organizează narativa minimă în acest film este Leonora, legată de trecut doar prin nastere.

Departate de a analiza, „în serial” istoria românească începînd cu 23 August, și el sublimat prin puterea simbolurilor, Malvina Ursianu reia personaje din „Pe malul stîng...” așa cum este tinărul muncitor, voluntar al solidarității uma-

ne, care nu reușește să fie decît o parte funcțională a filmului, nou studiu comparatist între două lumi contrapunctice. Dar circulația personajelor dînr-un film în altul exemplifică ambiția regizorilor de a crea printr-o legătură faulkeriană logica acestei ambițioase fresce, surprîns din unghiul grupărilor sociale sau al unor individualități relesate la nivelul limbajului cinematografic.

Pentru caracteristicile puternice pe care le reliefează filmul „Moromeții”, albul și negrul nu sîrăcesc, ci esențializează universul sătesc, în care istoria este interpretată de cei trei moromețieni prieteni care domnă jocul din fata potcovăriei, loc al înțelegerii, dar și al polemicii dintre mentalități.

Metaforele centrale ale filmului: salcîmul, curtea lui Moromețiu și potcovăria nu se constituie ca o ilustrare a cărții, dimpotrivă reușesc să redea prin imagini, de o puternică forță plastică și simbolică lumea moromețiană, gravă, dar și împregnată de umor.

Satul filmat de operatorul Vivi Drăgan Vasile nu are orizont, iar ceața și fogsnetul naturii se constituie ca fundalul celor mai multe prim planuri, aparent statice.

Primele imagini, cele ale unui trunchi puternic

Viorica Răduță

Continuare în pag. a 6-a

FONDUL PRINCIPAL AL CULTURII ROMÂNE

Nichita Stănescu

Basorelieful de Nicolae Kruch

Un poet egal un poet

Nichita Stănescu este Nichita Stănescu. Nu atât ca identitate abstractă, cât mai ales ca identitate concretă, ca, așadar, deosebire de tot și de toate. În primul rând, omul era deosebit: un spectacol non stop, un recital uluitor de inteligență și fantezie, o continuă ofertă generoasă către ceilalți, în care subiectivitatea sa marcată devenea, pentru un timp, bun comun, trecea în proprietatea celui alt, obligat să fie altfel decât de obicei. Limba românească vorbită și gândită de Nichita Stănescu era și era limba noastră cea de toate zilele. Vreau să spun că recunoașteam cuvintele și le înțelegeam, dar, spuse de el, acestea căpătau dintr-o dată personalitate accentuată, treceau, pe neștiute în sfera poeticului, se înnoiau în contactul cu o gândire mereu profundă, chiar și sau mai cu seamă când totul părea doar un joc. Cei care l-au cunoscut știu că era frumos, frumos pe dinăuntru, de o frumusețe transmisă integral poeziei sale, în așa fel încât cei care nu l-au cunoscut, dar i-au citit versurile, știu și ei că așa trebuie să fi fost: „O, am fost un om frumos / și subtil, foarte palid / Trunchi aveam de chiparos / și miros de crin noptatic. // Lată-mă, împing femurul / în tunel de carne seacă / de picior în alergare / precum sabia în teacă. // Și-mi închid sub timpidă gîndul / și-mi închid în ochi privirea / și în nară tot mirosul / care-adulmecase firea. // Si las ceafa peste pernă / ca peste un ochi de taur / care m-a străpuns cu cornul / pe arena cea de aur. // Si din treaz devin netreaz / și adorm în somn, într-una, / ca o fîntină, sub găleată / și sfîrșind în sine, luna”.

Nichita Stănescu este Nichita Stănescu. Nu pentru că opera sa, relativ întinsă ca dimensiuni, ar fi tot timpul egală cu sine. Sint și lucruri care datează, sint, pe lingă diamante migăloase sfelute, și pietre semipretioase, sint, alături de giaduri, și umbre de kind, sint, cîmpurîndu-se, „semnele generoase” de înțelegerii fundamentale, și indicatori false, care nu trimit nicăieri. Dar totul poartă pe ceea ce înconfundabil, marca unei originalități turbulatoare, sfidătoare, așa zice, într-adevăr de original este limbajul stănescian, încît cei care încearcă să-l imite sint, repede clasificați drept „nichitiști”. Cred că un mare poet se recunoaște și prin asta. Adică prin imposibilitatea de a fi imitat, fără ca tentativa să se descompună de la început. Ceea ce nu înseamnă că Nichita Stănescu nu poate și nu trebuie să fie urmat. Căci el a deschis poeziei românești căi neștiute pînă atunci, a dovedit, precum altădată Eminescu, capacitatea limbii române de a nunci cele mai subtile nuanțe ale gândirii, a reaminti, cu o extraordinară forță de convingere, după un timp de amnezie dirijată, că verificarea nu este una cu poezia, că absența vocației și a talentului compromite cele mai nobile intenții. Nichita Stănescu a fost beneficiarul unui climat de libertate și este, într-un fel, produsul acestuia. El a transformat, însă, această virtualitate în fapt, și-a asumat libertatea de gândire, a profesat-o, i-a dat statut de obligativitate și a pus-o în operă. Pe acest drum și nu pe acela al pastșiei, trebuie să fie și este urmat Nichita Stănescu de către noua generație. Cred că un mare poet se recunoaște și prin asta: prin exemplaritatea acțiunii sale în spațiul limbii în care trăiește.

Fizionomia poeziei românești poststănesciene produce, indirect, un alt argument al singularității operei lui Nichita Stănescu. Este evident efortul pe care îl fac tinerii poeți de a se elibera de sub fascinația exercitată de limbajul nichitian, de a-și afla un drum propriu și o expresie cât mai personală. Chiar și ezitățile acestora, căutarea unor modele aiurea, recursul la experiment, cu toate riscurile ce decurg de aici, sint, în bună măsură și poate în chip paradoxal, efecte modelatoare ale poeziei lui Nichita Stănescu. Probabil că a umbra marilor stajeri nu crește nimic, dar asta nu înseamnă că stajerul încetează, din acest motiv, să mai fie măret. Dimpotrivă.

Nichita Stănescu este Nichita Stănescu. Și asta intrucît el este creatorul unui limbaj poetic de o extraordinară plasticitate, asemenea cerii de fașure, în stare să ia perfect forma celor mai insolite tipare. Volutele îndrindri poetului, sensibilitatea sa infinitesimală, intuițiile filosofice, propensiunea ludică, tensiunile personalității sale contradictorii (ca orice personalitate autentică), abstractizarea notională și concretizarea senzorială își găsesc echivalentul expresiv în acest limbaj cuprinzător, proteic, polisemantic. Exemplele în sprînjul acestei afirmații pot fi luate de oriunde din operă, de la Sensul iubirii la Noduri și semne. Iată intensitatea sentimentului erotic conservată integral și potențată sinestezic în registrul ludic: „Pînă cînd și vina mare / care e spin-zurătoare / caldă jugulară mea / chiar și ea vă e sanda. // Doamnă, beti din amforă / Doamnă Verde Camforă // Capie și scabie, / teacă vă sint sabie / care atînați de sîndul / Zeului ce doarme-n Nordul / inimii și Precistii / măicăm și maică-ti”. Iată aceeași stare și aceeași intensitate circumscrise, de această dată, cu mijloacele unui limbaj epurat aproape în întregime de metaforă, esențializat în manieră expresionistă: „Ca o pasăre neagră pe un alb / așa stau și imi este dor de tine / ca o pasăre albă pe un negru / așa stau și imi este dor de tine / ca al nimănui pe nimeni / așa stau și imi este dor de tine / Alb negru, alb negru / ce dor imi este de tine / pasăre spartă și ou zburlat / Doamne, ce dor poate să imi fie de tine”. Iată ipostaza oraculară a limbajului stănescian: „Începe cu sine și sfîrșește cu sine. Nu-l vestește nici o aură, nu-l / urmează nici o coadă de cometă”.

Nichita Stănescu este Nichita Stănescu. Pentru că, rămîind esențial același, totuși s-a schimbat. Fapt ce a surprins o parte a criticii, neprețuită și recuzată nouă din Epica Magna, Operete imperfecite, Noduri și semne. I s-au reproșat poetului oboseala, repetițiile și chiar autopastisa, fără să se înțeleagă că temele, aceleși, erau abordate acum dintr-un alt unghi, determinat de obsesia devastatoare a temporalității, și transpuse într-un limbaj poetic esențializat, sintezizat de fapt, întreaga experiență lirică de pînă atunci. Cred că un creator veritabil se recunoaște și prin această: prin aspirația de a sublima, la un moment dat, întreaga sa creație în cîteva noduri și semne fundamentale.

Nichita Stănescu este Nichita Stănescu: un mare poet al limbii române.

Valentin F. Mihăescu

Unicul Nichita

Urmare din pag. 1

Nu-l putea prinde în raza privirii. Îl pre-sentea însă.
„Domnule doctor, am zis, sper să nu mi-o luați în nume de rău că am adus această băutură. Știu că Nichita n-are voie să bea. Dar mieci Socrate nu prea avea voie să vorbească nu?”
Nichita a suris subtil și a început să fredoneze un tango mut. Era un sennal că el personal refuză discuția. Cînd Nichita fredona în sine înseamnă că de-atunci înainte vorbea în gol. Văru său, doctorul intră două virse, m-a privit ciudat și-a zis: „Vă faceți acum reproșuri?”
Nu mi-a plăcut acel acum. Suna avertizator și înscănat. N-am replicat. Intii, că mă simteam, fără să vreau, ușor vinovat. Apoi, fiindcă Nichita și-a întrerupt melopeea și, cu acel bun simț al beatitudinii de alădă, delicat și manierat și subțire și de neîncuțat a zis cu o îngăduință sonorizînd autoritatea-i absolută: „Hai, bre, țoșnește Gică și se evaporă căpșunica și noi stăm să ne facem reproșuri?”
Nu pretind a fi reprodus exact vorbele lui. Era alt de inexact și avea o stare de plătire și desprindere de tot ce-i pălîntesc, uimitor.

„N-ai fost, bre, la ziua mea! A fost frumos. A fost ca atunci cînd, am călcat în picioare mărcele rămase de la premiul Herder, pe strada Bătrânilor”.
Execuția fină, aluzia retrospectivă, imprevizibilă lui capacitate de-a asocia stări și fapte de mult dispărute cu alte mult mai vii și apropiate, glasul său cu mult răsfăț de prieten, au început să mă facă mai atent. Așteptam liniștit urmarea.
„Hăă-ri-neeș, galopa el cuvintele cu bună știință, vreau să-mi imprimuți pentru o noaptea tabla mea cu cei Doisprezece cezari...”
„Da, am zis, dacă vrei, ț-o restituți.” „Nu! I Nu am spus să-mi-o restituți. Am zis să-mi-o imprimuți. Trimite-o pe Onuta să-mi-o aducă. Știu că ea nu mă mai suportă. Miros a sudoare de bătrîn și nu mai am sarm. Și nici nu mă bate vîntul ca pe Gică. Spune-îi însă să vină să sune și să-l lase în hol. Nu e obligată să intre.”

Am dat trist și afirmativ din cap turnînd ultima picătură, ca un ochi roș de crap mort, în fundul paharelor. Le-am ridicat. S-a ridicat și vărul său, doctorul. „Bătrîne, a zis Nichita, să știți că frîngerul ăla nenorocit pe care mi l-ai făcut cadou n-a mers niciodată. Ai scris vrute și nevrute despre el și despre mine și că te-a costat nu știu cît. N-a mers, bre, și n-am avut curajul să-l bag în priză. Prea era Fram betranicus!”

Ne-am sărutat. Palma lui, mare dar moale și fină, palmă de print al pixului (n-am spus și candelului) a rămas o secundă inertă dar caldă în mîna mea. Ca un lăstun prea obosit de zborul îndelungat.

Ne-a dus ușor spre ușă schiopătînd din cochetărie și biblindu-se voit din aceeași picină.

„Atunci, pe miine. O aștept pe Onuta cu cei Doisprezece”.

Am plecat coborînd cu liftul îngust ca un sicriu pentru săraci.
La ieșirea din bloc m-am despărțit de doctorul-rudă și înainte de-a ne lua „La revedere” ne-am privit reciproc. Priviri tacite, dar fără schivoc. A doua zi, Onuta s-a dus cu cei Doisprezece. Era o bucată de scîndură vopsită în negru intens, un negru de moarte, pe care Nichita și prietenul nostru Mircea Dumitrescu, după îndelungate chibzuiri și cazne, au înșurubat în mijlocul ei, închipuind un fel de Masă a tăcerii, efigiile celor mai străluciți imperatori ai Romei antice descriși de Suetonius. S-a dus degeaba. Nichita n-a mai deschis...

L-am mai văzut o singură dată viu și apoi, încă o dată viu, și apoi... În dimineața săvîrșirii sale, cînd telefoanele au început să gămăie și telegramele să întrebe neîncrezătoare, un sculptor din Maramureș, fidel promisiunii făcute, i-a adîncit numele pe troița pregătită și aleasă.

A dus-o la gară, ajutat de încă trei-patru ortaci, într-o mică gară din Maramureș (de ce tocmai din Maramureș?) încercînd s-o urce într-un tren de noapte.
Au sîuit-o într-un vagon de clasa a doua. Au sprînjit-o pe peretele culoarului cu inscripția spre ferestre. A trecut conductorul, om simplu din popor, cu simțul datoriei acut dezvoltat și scîlbit de îndelungatul rînd executat pe același traseu mișcător (tren ca un șarpe negru tirîndu-se spre Nicăterii), s-a oprit, a privit troița și cu aplombul și tifna datorată uniformei oficiale a întrebat drastic: „A cui e aceasta? Ce? Nu avem mesagerie? A cui e?”
Perplex și vinovat, micuțul (la propriu) sculptor, stîind că doar cu o zi sau două înainte se prăpădise și înegalabilul Amza Pellea, a motivat în chip salvator: „E crucea lui Amza Pellea”.

„Spune așa, ortace! Și, ce? O ții aici pe coridor? Ia vină cu mine s-o băgăm într-un compartiment de-a-nlău”.

Asta e tot. Fără nici un fel de aluzii, fără nici un fel de comparații.

La terminarea acestui ultim gînd nocturn despre Nichita, am să mă duc în cameră. Am să încerc să desprind fotografia (posterul) de-acum fixată pe pereții sticlei reci și grosolane. Am să-mi înalțur din somn și mai ales, din nesomnul nopților. Pe însemnabilul Nichita.
Să-l ascund undeva, ca fața la perete. Să nu se mai uite la mine duios și cu reproș și cu melancolie avertizatoare...
El, ultimul bolar al literelor române, acumpul și de neîncuțat.
Va fi foarte greu însă!

E așezat între Mama și Avram Iancu. Astfel că desființarea acestei trinități sacre și acceptate mi-ar putea provoca un mic tremur de mină incomod și inexplicabil. Doar atât: un mic tremur de mină...

NICHITA STĂNESCU inedit

Ca un iad de frunze verzi
care sint numai pomezii
a venit la mine dulce
Primăvara să se culce.

M-a omnit cu-o Belzebute
țîșeș, de tot plăcută
ce dansase taciturn
ca în jurul lui Saturn
Am voit ca s-o sărut
înima din pept mi-a rupt
și-am mîncat-o-n nesimț
într-o oștiră oștiră.
Crăntănea și mult minca
auricele, ventricole
Eu mă mai uitam la ea
cu unele pericole
Ea minca, se sătura
și se pîngea-n dnea
de-mi sîngea cea moldovăneș
că este o roșcovăneș.

Te inspușeseși tu cu riurile tale și tu cot
că imi săreai în brațe peștii de mincare
chiar mie care sint un Severon
stăpîn pe cerurile-n închinare
m-oi muștăci, tu blestematul cu tine
de om văzut pe dealuri dulci coline
și mi-oi și suris de tot și trist
de l-am văzut pe cruci pe Crist
cînd Pontius Pilat pe miini el însuși se
spîgia
de ochiul plîns ce-l plînsese maică-ta.

Ce înclinare are piramida
față de nisip
cînd singur numai faraonul
are chip
atunci cînd noi cei vii
cu chipul nostru îl sculptăm
cum este umbra a lupoicei
pe zăpădă
cînd dă din țîța ei, lupilor
cei doi s-o roadă
flîmînda și plîpînda de lupoaică
O, piramidă, chip de lev
visat de o leoaică!

Madrigal

Cînd tu te uitați la mine
dragă se faceau coline
chiar și peste cea vechime
care ostăzi țîțe nime.
Cînd eu mă uitam la tine
sprincene de vulturime
osmăteu doar din Rovine
puturi multe din vechime.

Eu cam mă băgăgănisem
cu-o holdă de la griu
pe cînd tu te suspinaseși
cu-n pîriu de dintr-un riu
Eu țî-am zis atunci că
că e vulturul obraznic
că nu-mi lasă ca să pup
nucile, steme de nuc
și mă adumbrești
cu mă învelești
trece văr primăvară
tocmai ca odinioară
și țî vine-n urmă toamnă
scumpa mea de doamnă.

Mă zăpăcise toiul
al stelelor pe cer
și mă făcu valch
din ienicer
și simburisem păsările toate
de se ouau cu roate
de mă plեսeau din aripile negre
pe amintirile cele funebre
și se roteau fără de aer
mai desenînd cîte un
pictură tu, o, drag flăcău
cătut din stele în rîncuși
mi-ai fi fost frate de n-ai fost
să-mi fii un blestemat de unchi
spre delți m-ai chemat
— Vrei ică țî-a ntebat al meu
— Nu vreau nimic, sint inecat...

Secundele redeveniră căpșuni
se opăsuu una pe alta
de zemuțuțului pășuni.
Veniseră din valuri către noi
mai slobozi dezlegați de stele
altfel de fel de fel de boi
cu coarnele inele
de noi ne-am logodit cu ei
cu raza, muget de la stele
ne-au pășunat frumos, greoi
cum tocmai timpul se și naște.

(După manuscrise aflate în posesia
criticului V.F. Mihăescu.)

Elegia a doua, getica

Există, în volumul „11 elegii” o dife-
rență esențială față de cîntecile ante-
rieure ale lui Nichita Stănescu. Aici,
existența devine ontologie, adică teo-
rie asupra existentei. Ceea ce era înainte „stare
de a fi” se transformă în privire asupra „stării
de a fi”. De unde aerul general de filosofare,
de conceptualizare, care pe unii critici l-a incitat,
iar pe alții l-a nemulțumit.

A discuta, însă, despre niște pretinse încercări
de metafizică puse pe seama lui Nichita Stănescu
cu mi se pare complet inutil. Omul a fost un
poet, un mare poet, deci primordial rămîne este-
ticii. Termenul precum „ontologie” trebuie înțeles
doar prin raportare la poezie, adică expri-
mind o atitudine lirică.
Cu toate acestea, trebuie neapărat înțeleși.
Deoarece ei nu semnifică simple reorientări, ci
seisme profunde ale eului, iar întrebările fun-
damentale își păstrează calitatea, indiferent
unde sint puse: în filosofie, în știință sau în
artă.

Trecerea de la existență la ontologie are,
printre altele efecte, și pe acela că determină
autocontemplarea, generînd o relație între Sine
și el însuși. Istoricul acestei relații e deosebit
de vechi: probabil datează de la originile umani-
tății. Fapt interesant și demn de remarcă:
este o relație dramatică. S-a însoțit mereu de
ipostaze ale durerii, ale neliniștii, ale înstrăinării
(în sens existențial). De aceea aspirația către
edenic (vârșta de aur) conține și încercarea de a
renunța la Sine. Adică: de a aboli pe Doi în fa-
vora lui Unu.

Acum: în pofida marii varietăți tematice, vo-
lumul „11 elegii” rămîne dominat de arhetipul
prezentului lui Unu și Doi. Iar primele poeme de-
finesc tocmai acest termen.
Dealtmînt, definind destul de clar. Una
are o existență monedită, profund implozivă:
„El este înălțurul desăvîrit, (interiorul punctu-
lui, mi înghesușit) în sine decît însuși punctul”.
Lui Doi îl cade pradă, însă, lumea, adică mediul
curenț al lui, istoria începe odată cu Doi.
Și cu „Elegia a doua, getică”.

Există în acest poem un aer grav, chiar sacer-
dotal, care, bineînțeles, e premeditat. El mimează
demnitatea textelor străvechi ce povestesc
despre origini. Lirica îmbracă manta timpurilor
antice, în mod că tocmai asta dorește:
să construiască un mit. E vorba despre mișul
invaziei lui Doi în lume.

Iar relatarea posedă o tulburătoare simplitate,
cu atât mai tulburătoare cu cît imaginea și sim-
bolurile ei rămîn exorcinare.
Iată ce ni se spune: zeul care „apără tot ceea
ce se desparte de sine” a fost adus. El este un
zeu nociv, străin și invadază imediat orice fală
de real, pînă și rînila ființei umane. Nu este
un zeu primordial, dar este activ și extrem de
periculos, deoarece nu poate fi exorcizat. Nici
măcar nu există cîntec care să-l poată fi evitat:
„Ai grijă, lupătorule, nu-ți pierde / ochiul,
/ pentru că vor aduce și-ți vor așeza / în orbită
un zeu / și el va sta acolo, împietrit, iar noi / ne
vom mișca sufletele slăvindu-l... / Și chiar tu
țî vei urni sufletul / slăvindu-l ca pe strărînii”.

Simbolismul „zeului” e transparent: e el repre-
zintă rușinea și demnitatea implicată. Dedubla-
rea lui Doi, invazia traduce universalizarea aceste
rușeri, cu multiple conotații, toate nocive.
Existența realității (starea ei unică și ideală de a
fi) e abrupt sectionată, iar eul alcătuit pentru
concret (lupătorul) riscă un tratament similar.
Totuși, ne aflăm în domeniul liricii, așadar
vom înțelege că zeul fală este un zeu interior.
Scenariul mitic e, desigur, o mască: prin el Sine
iese și obiectualizează drama propriei sfîșieri,
proiectînd-o în afară.

Curînd, însă, și-o va rezuma, căci arhetipul
lui Doi posedă formidabile implicații. Dedubla-
rea, cuplul, contrariul, lupta, ideea de „tu”, ideea
de „Celălalt” sint doar cîteva dintre ele și le
regăsim, sub o formă sau alta, în toată opera
lui Nichita Stănescu.
Dar ideea care l-a preocupat pe poet în mod
deosebit, devenind fundamentală, este caracterul
noctiv în sine al lui Doi. Noctiv, deoarece
semnifică o denaturare a unității originare, anu-
larea perfecțiunii lui Unu. Această interpretare
se dezvoltă cu claritate încă din „11 elegii” și nu
numai din „Elegia a doua, getică”. În slujba ei,
Nichita Stănescu reia argumente foarte vechi,
cu predilectie pitagoreice — și anume pe cele cu
vădite calități lirice. Deoarece, în adîncuri, aici
se joacă aceeași dramă a Sineului sfîșiat.

Astfel, va constata poetul, omul este predestinat
lui Doi, prin chiar alcătuirii sa simetrică. A
cunoaște ajunge similar cu a denatura, adică a
impărții la doi. Ceea ce lezează structura pro-
fundă a lumii: „Dureră a rușeri-n două a lu-
miei, / ca să-mi pătrundă prin ochi, doi, / Dureră
a rușeri-n două a sunetelor / lumii, / ca să-mi
lovească timpanele, două, / Dureră a rușeri-n
doză / a mirosurilor lumii, / ca să-mi atingă nă-
rile, două”. Iar caracterul traumatizant, insu-
ficient și neautentic al cunoașterii are un corolar
imediat și evident: dispariția adevărului, a cer-
titudinii. Axiologia se prăbușește, sau, ca să fo-
losim limbajul mai plastic al versurilor: „Stau
între doi idoli și nu pot s-aleg / pe nici unul,
stau / între doi idoli și plouă mărum, / și nu pot
să aleg pe nici unul!”.

Să notăm că tocmai de aici vor pleca impresi-
onantele căutări ale poeziei lui Nichita Stă-
nescu, de fapt încercări de regăsire a unui alt
mod de a cunoaște și de refacere a unei alte
axiologii. Anti-natura din „Lăsu Ptolemei”, ne-
cuvinte; iată exemple celebre.

Dar dedesubt, în străfunduri, trăiește zeul
straniu al elegiei a doua. El este Creatorul.

Radu Comănescu

Grafică de Adriana Bodeanu

„Bestiarul” bizantin

La jumătatea veacului, cînd Nichita Stă-
nescu devenea adolescent, tirgul de
altă dată al Ploieștilor mai era fami-
liarizat doar cu imaginile cîinilor de
prîpas și al calilor de tracțiune. Probabil poetul
de mai tîrziu n-a cunoscut altcumva animalele
sau, mai degrabă, prin grila poveștilor și din
auzite. Lipsesc din universul stănescian, atât de
populat cu animale, viziunile migrațiilor, ale
împreunărilor, ale sfîșierii prăzilor, mișcările do-
moale ale turmelor.

Animalele lui Nichita Stănescu nu au contu-
ruri precise și glasurile lor sint muzicale (lupii
„urlă și mirile cu git de lebădă întins”, caii scot
sunete articulate: „I-ha, i-ha, i-ha-ha”) sau, în
general, animalele vorbesc. Culoarele lor s-au
topit în alb sau în negru, cîntecul poetului și di-
miturile scînteie rar cu dîrtații de hirtie, iar ar-
pile și penele sint absente: „Vulturul avea în
aripă o gaură rotundă” — uneori penele vultu-
rului „umplu respirația”, imagine care nu ge-
nerează nici asfixierea și nici zborul. Animalele
nu în sex: virilitatea taurului lipsește: „orga-
nismul născut taur mi-a fost înjunghiat / de alge-
răle toredor și zigurat / pe care tu arenă-l ai”,
calul, lupul, vulturul, vulturoaica, vulpea n-au
sex, ci sint substantive de genul feminin sau
masculin. Iepurii, mieli, iezi, fluturii reprezintă
figuri hermafrodite, ca în picturile naive. Solda-
tului împărțit amestecîndu-se cu imbecilul de
zooformă, nu indică nici lupta, nici vigoarea,
nici imperiul.

Animalele nu se împart în sălbatice și domes-
tice, în aeriene, terestre sau acvatice, ci trăiesc
într-o nediferențiere totală: peștii și caii zboară,
vulturul răscolește pămîntul. Printre ele se co-
boră des îngerul și daimonul, inclusiv virtual în
viziunea zooformă.

Singele traversează peisajele, de o roșu vio-
lent: „și nemișcat stăteam în iarbă și-ornd de
sînge”. „Mi-a dat singele pe gură, / iar ochiul
/ mi-era o băltoacă”, pîrînd a fi singurul obiect
concret. Singele acesta lipsește de tragism și de
virilitate, curge parca în urma unor accidente: o
tăietură o dăruie obiectului și imbecilului.
El nu ascunde fatalitatea, ci întimplarea, îl lipse-
ște nu culoarea, ci expresia, nu mimica, ci
spasmele mortii. Acureală stridentă prelungin-
du-se pe hirtie.

Mineralul și vegetalul sint invadate de lumea
animală: „Să ningă peste noi cu miei doră as-
tăzi...”, „Iarbă, alungă-ți cîmpurile tale...”. Co-
păcirea se metamorfozează în imbecil.

Poezia lui Nichita Stănescu rămîne, în ciuda
acestor particularități, poezia cea mai populată
cu animale din literatura noastră. Putem spune
că printre poezii noastre, N. Stănescu este singu-
rul care are o faună. Iar diversitatea ei e ne-
sîrșită, constituind un fundal permanent al
poeziei, ca chiar înuzine în termeni de însem-
nificativitate ideice cele mai profunde. Dar dacă ani-
malele nu au nici contururi, nici instincte, nici
individualitate, atunci care e statutul lor?

Poezia stănesciană are o structură dialogată.
Dar poetul nu vorbește niciodată despre Celălalt,
forma rimbaldiană: „je est un autre” lui I
se potrivește cel mai puțin. Obeseșile nu se com-
părtășesc nici în jurul obiectului și nici al su-
biectului, nu într-o tulburare și nici într-o pro-
funzime și, vai, nici în discurs. Să motivezi
poezia stănesciană ca pe o retorică înseamnă
să o abandonezi hazardului și ipocriției. Unde
sint retoricile subtile ale lui Argeșii și Blaga?
Retorică stănesciană, adică o confirmare a
formelor baladă, e dumdănață, redunțăta care
merge pînă la blocarea limbajului în formule
(„Inger? / Nu, nu e bine inger...”, „Gemea și
urla și miria / cu git de lebădă întins, / Gemea
și urla și miria / lupul întins pe prima în-
soare. De ce gemi, de ce urlă, de ce mîrii (...)
/ tu care ai git de lebădă întins, / și tu care
întins pe prima însoare / și urli și gemi și
mirii (...).” Aproape în exclusivitate poezia se
adresează unui „tu”, fiind o descifrare a lui prin
mirare și interogarea lui „eu”; „Ce fel de tren
marfar ești tu / dacă țî-e trupul meu și-nă de
carne”. Dar ce semnifică dialogul însuși? A
borele are brațe, ochiul este sferă și ou, piatra
astăzi regele vulturilor.

Fauna ca și flora nu sint bîntuite de stilurile
naturale; N. Stănescu nu resimte spaima antropo-
logică față de animalele de pradă, Baconă-
nului: „Treasr prin somn și mi se pare / că n-au
tras podul de la mal”, dar el înțelege pentru ce
Lipsește uciderea și spaima. Dialogul ni
e între „eu” și „tu”, cîntec „eu și eu”,
„Nu te compara cu alții, ci cu mine. Dacă
nu mă găsești în cel cu care te com-
pari, tu te compari cu un abominabil. Dacă
mă găsești, compari-te. Dar cu cine te
compari tu? Va fi acela tu sau eu în tine?
Dacă este tu, este un abominabil. Dacă este
eu, tu compari eu cu eu. Or eu sint Dumnezeu
în tot.” (Pascal — Les Pennees). Celălalt la Ni-
chita Stănescu nu depășește frontierele lui Eu,
întrebările puse îl devoră pe Tu și se întorc
sub formă de răspuns, ca o confirmare: „Că
să vezi? / A venit la mîntolul meu nenă-
scută și m-a întrebat: / — Danzezi? / — Danse
— Chiar danzezi? / — Chiar dansez, / — Vals?
— Vals. / — Ah, iubul meu din secolul tre-
cut!” Alitadată întrebarea se ascunde în implo-
rare, anulînd dialogul: „Te implor, hal să tăcem
natură! / Pe toate lucrurile eu te rog să
te tăcem. / Pe tine însuși eu te rog să tăci / (...)
/ Hai, tace miinile, tu / ești mult prea mult
frumoasă / decît țî-apare că te vede apa lor /
cea vorbitoare”. Tu care trăiește sub interoga-
ția și sub teroarea lui Eu este devitalizat, în
descendență crescîndă în fapt. El se devitali-
zează pe sine însuși. Animalele fără contur și
fără bestialitate se sustrag într-un Eu cu de-
săvîrșire morală. Eul stănescian nu dialoghează,
ci monologhează, Tu nu-i oferă transcendenta.
Poezia își găsește corolul cel mai autentic
în „Iugășene, înșelătoare, înșelătoare, înșelătoare
la mine, daimon iubit / țî-am pregătut toate aster-
nurile ființei mele...”, „Cine ești tu, cel care
ești, / Și unde ești, cînd nimeni nu este?”, „Nu
uități ce legături am eu cu voi / și nu mă pără-
șiți...”, „Mielule, lasă-mă să vin și să mă țî-
acesă”, „Alungă mieli din jurul tău...”. N. Stă-
nescu nu are acces la o poezie de înțeles sau
se substituie ideii însăși. De aceea ideea nu
apare niciodată ca animus, ci numai ca anima:
Animus e abrupt și imperativ, anima e circula-
ră și proteică.

Cu siguranță, poezia stănesciană, de o mare
diversitate, pare incoerentă. Dar viziunea care
i-a dat naștere e pe cît de proteică pe atît de
coerentă. O mără de o mără de o mără de o mără
printr-o tehnică liturgică, dizolvînd și orice sen-
timent al tragicului.

Animalele stănesciene vin din tradiția bizan-
tină a „Fiziologului”, mergînd pe calea anuzării
laturilor bestiale, a fricii pe care animalele o
inspiră în variantele lor orientale sau cele occi-
dentale. Monstruosul de monstruos, monstruos
nici o poezie stănesciană. Aici, animalele devin
un fel de exemple morale, stilurile cedează locul
țesăturilor decorative, monstruosul cedează locul
mișcării proteice artizanale. Vulturii sint „bice-
fali și herboși”, soarele apune „ca o fugă de cai”,
Vulturii sint „stajeri fără rădăcină”, neștiu su-
focați atrînd penele păsării. În spatele miș-
cării ametoare și a metamorfozelor e un fundal
sompțos de țesătură bizantină. Țesătura
ascunde liniștea și fericirea unei morale mono-
teiste impresionînd din adînc figurinele. În
punctele de mare intensitate emoțională asistăm
la substituirea integrală a profetului, cînd figu-
rinele aproape dispar, topite în virtuelul exal-
tării emoționale (Frunză verde de albastru).
Alitadă voința de a se sustrage dialogului mo-
ralizator e evidentă: „Eu nu sint servitorul nici
unui inger / și nici aerul de sub aripa lui nu
sunt eu sint un cîntec / eu sint un cîntec / pe
care singur îl cînt”, dar strofa a II-a revine
fatal la marea apologie vegetală în care nu în-
țevredem singurătatea eului, ci exaltarea pură
a lui: „Veni-va toamna cu dumnezeoalica / a
de balegar de aur printre țîe, / veni-va iarna
cu balegarul de argint / al fulgilor care mă ning
/ cînd eu voi fi un singur cîntec / al vostru,
care-l cînt.”

Poezia lui Nichita Stănescu e o exaltare a
eului într-un univers profund bizantin lipsit de
materialitate. Poezia lui e persuasivă printr-o
redundanță a implorării, telepatice și hipno-
tizante.

Aurelian Pavelescu

Poeme de Ion Horea

IN RĂZBUNARE drumul

nimeni nu-mi cunoaște ceasul cind
mă-ndepărtez de toate,
răstignire-i, rugă spusă către-un cer necunoscut.
somnului dus, eu, însuși drumul cel rămas mereu
sub roate
așteptind bătaie de care nu mai știu să fi bătuț.
voi, trezii-vă devreme, timpul meu e-n voi,
duceți-i
chipul de pământ, și vremea care-l bintuie
oricum,
cind călcați pe-un somn de zgară la-ncetutul
dimineții
spre pământuri tot mai strînse în hătoarele de lum.
dar acum e-o noapte-a lumii, dată mie să-si
războvească
indurării și spaima, oameni aruncați în foc de vii,
ori pedepsele iubirii pretrecute-n nopți-nnebune
ori credința mea în spusa unor ceasuri mai
trzii.
dar acum aude cum trimbăți sună ceasul invierii
și cum ning peste pământuri gâlgoșii orse
oarecînd,
cum bărbatul își deschide ochii-n lacrima
mujeriei
și din gropile comune iasă popoarele pe rînd.
o să ne iubim, și podul invelit acum în ceață
o să-l trecem o lume pin-la care n-am
mai fost,
dar acum e-o război-n-a celor dătători de
viață,
și nu-s gînduri fără patimi, și nici vorbe fără
rost!

parc-ăș scutura cenușa și țărîna lor cu palma,
parcă m-aș trezi din drumul nesfirșit al celor
duși.
cine-ar fi să mai dezlege trupul meu de-aceste
turme
să alerg pe cîmp cu cîinii după iepuri, prin
omai,
cînd pe mine calcă-a umbră apăsătoare, și lasă
urme
ca de roți pe care nimeni nu le duce îndărăt?

legea

cum aș vrea să pot, pe foaia unui timp ce nu
mai este
să închipui în tăcere geometrii și vămi de gînd,
acolind prin universuri un hotor ca din povește,
să fiu eu pămîntul sfînt al celor doi de
oarecînd!
și să-nchipui un arhanghel pus la ușa casei
mele
și din somn să ne trezească el cu-o sabie de foc,
cu pămîntul să ne ardă și cu ploaia să ne speie
și din tot ce-a fost să nu pot să mai pun nimic
în loc.
și să cred în legea dreptății a unor linii, unor
curbe,
în zidiri și-n vămi pe care să le știu că vin și
trece,
și să nu mă tem de cîinii care-au început să
hurbe,
și să duc zidirea lumii măcar pin-la neamul
grec!
vai, ce noapte-n care numai eu sint cel ce
nu se spune
cătă să-mi arate fata-n tot ce pare-a mai veni,
printre țări închipuite, printre năzării mai bune
peste-o margine de apă, printre rînduri lungi
de via!
toră, dacă esti în mine, toră, dacă duci în toată
drumurile tale, semne de păduri și de fiabini,

podul

dar poezi, în incălțarea de cuvinte, ca-ntr-o joacă
mai arată golul mare-al nepăsării-n care sint,
parcă turnuri părăsite, fără clopote și toacă
și aruncă umbra moartă-a necredinței pe
pămînt.
o, eu caut încă poduri unde parcă-n veci de
veci-i
prinsă marginea speranței sub o streșină de
cer
gîndul meu stîmeste noaptea bîntuind cu lilieci
amețind în zboruri strimbe printre crucile ce
pier.
nimeni nu cunoaște ceasul cînd se-apropie să
spună
ei ce-i moartea și-ndurarea, trenurile fără gări,
în tăcerea nopții mele și-n urlarea lor nebuna
care nu se mai aude dinspre mari îndepărtări.
din leprozerii să suie oasele insingurate
peste garduri prinse-n sîrme, și să ceardă
nimănui
o zăranie de fată omească să se-arată
ori un adevăr pe care ai curajul să-l mai spui,
impărați nebuni, apostoli ai credinței să-i atingă,
ploi să spele carnea stoarsă mestecată cu
pămînt,
dar din zbor înalt se vede clătîindu-se-n
carlingă
fumul fără-nchipuire, și mă-ntreb dacă mai sint.

cenușa

și mă-ntreb dacă pe drumul peste care roți
bucie
au călcat sfîrîindu-mi gîndul, și pe care pasi
aud,
omu-i cel ce se arată, fiară-i umbra care trece,
ori cenușa miazănoptii se coboară-ncet spre sud.
dar hătoarele s-aproape, mîrgînind cu nepăsare
în zăpezile calcate peste firele verzi,
și pe maluri sălci pleacă pînă dincolo de zare
cum înclină brate goale despre care-ai vrea
să spui,
și ta marginea comunii fumegă și-ndeamnă
parcă
în grămezi, gînoii putred ce așteaptă să-l
arunci
cu lopeți luat, în luna care stă ca o coșecă
și-i aduce-ominte iarăși primăverile de-atunci.
cite gînduri, cite umbre-n suferință vin
de-avală
peste-o foaie de hîrtie, cite-aud cum bat la uși,

Xilografuri de Petru Petrescu
(pag. 4 și 5)

lasă-mi sufletul și pașii tăi necunoscuți sub
roate
și-n umbrirea tot mai rară a copacilor bătrîni!

sufletul

străzile să-i știe urma pin-la margini, și să-l
ducă
peste-mpărăția umbrei ce se-naltă-n calea lui,
și să-l știu cum după ploaie cu pămîntul se
uscucă
mintuit de-un timp în care nu se-arată nimanui.
să-l apese numai legea de țărîna și de fire
cînd se-arată-n ziua albă de departe, bîntuind,
cum pe podul prins în ceață, visul nostru de
iubire
tot se mai arată încă între noi, ca un colind.
poate-o fi dreptatea lumii spusă-n vorba mea
cuminte,
poate clopotele mute se-nfiară-n turnul lor,
dar eu vin cu legi lăsoate din grămezi de
oseminte
și prin patimile țării cu tăcerea lor corbor.
lumea nu-mi arată mie calea ei de mintuire,
dar o strigă să se audă, dar o văd ca un contur,
înnoind prin continente incitilele ei fire
unde-s martorii pieirii stînsi de trimbiți împrejur.

aburul

ceasul meu e-o noapte lungă într-o clipă
nesfirșită
care-n dunga unui clopot s-a bătut, neauzit.
cînd se-arată, nu se știe, din ce colț, cite-o
ispită,
și-n bătaia lui, din somnul nopții mari rămîn
trezit.
dar sint vorbe să se spună, și-i un gînd ce nu
se-ascunde,
dinspre margini bate vîntul, și se-asterne peste
tot
o zăpădă a speranței unde-s gropile imunde
peste care cumpeni dreptăți apa cerului o scot.
și convoaiele în urmă parcă ies din goluri sure
să ne-aduca-ominte drumul, să se-oprească pe
la poartă.
nimeni nu-mi cunoaște gîndul dus cu cei ce pot
să-ndure
și vedeniile prinse-n disperarea celor morți.
toră binecuvîntată, rîm vin cu gheturi sparte
să arate-o zi cu sălci și cu alții de iubiri,
iată, după miezul nopții duc gîndul meu
departe
și cu firele de rouă stă pe firele subțiri,
drumul peste care pașii trec, și roți acum, și
sămii,
de sub gheturi sint în singe cum se clătîni mai
jos,
și începe să se-adune cu tot felul de gingăni
aburul parcă din pieptul unui zeu al veni scos.

de-o iubire

slau în război-n singur, martorii vin să se arate,
lumea parc-ar fi umbrită de un nor pe care-l
știu,
stău, suit pe scări din lumea în arbore ei luate
și în zarea de cenușa mai aștept un martor viu.
lasă-mi, țără napădită ca-n minune, în neșire,
de iubirea mea strigată, să mai văd așa cum
sint,
ca pe-un pod, în ceață deasă, într-o oară de
iubire
chipul bănuț al lumii cum se-arată pe pămînt.
cit mi-am cred, cit se mai vede umbra deasă-a
celor dușe
și-n zăpezi, tăcerea ierbură spune tot ce-ar fi
să-ascult,
cit pe moluriștea apei limpezi: se-ntorc supuse
unor legi întărite în pămînturi mai demult,
iată, vin să strig vestirea și să caut în credință
fata zilei, într-o noapte-n care umbrele apar,
ca un semn al bucuriei se arată ca putînd,
de la drumul năns încolțit, pînă-n marginea de
holoz,
na din clopotele mute, na din loaca rugînită
să se-ardă peste toată semnul ei, cel așteptat!
nimeni nu cunoaște ceasul, ziua ei despărțită,
noaptea ei de care oamenii din pămînturi n-au
uitat.
între ei am stat o noapte, între timpuri neuite,
ceasul meu să-mi spună timpul cînd va fi și eu
să știu,
ca pe-un pod în ceață deasă îl aud acum cum
bate
de-o iubire, despre care va mai fi cîndva să
scriu!

LA SIRIU SCRIND O PIEȘĂ DESPRE CONSTRUCTORI

Ștefan dimitriu

CULOAREA ȘI VIEȚUL MĂRII

Clina Cluceru, născută și crescută în
București, este o fată înaltă, zveltă,
frumoasă, îmbrăcată în blue-jeans.
Și-a luat de cîteva săptămîni diploma
„în construcții” și-a venit să lucreze, ca inginer
stagiar, la marea baraj hidroenergetic. Ea este
îndrăgostită nu numai de fostul ei coleg de
facultate, Mircea Vrinceanu, fiul directorului de
șantier, dar și de peisajul negalabil al acestor
munți magnifici, care păstrează încă pe crestele
lor nu numai urmele unor vestite cetăți dacice,
dar și măturii — de asta dată geologice — mult
mai îndepărtate. Cînd Dinu Mihoc, un alt coleg
de-al lor, îl arată un ghioc sidelfiu și intact,
descoperit de el pe una din creste, Clina devine
de-a dreptul exuberantă.
— Dă-mi-l și mie puțin, să-l pun la ureche!
Ii cere ea, extaziată chiar mai înainte de a-l
primi și de a-și apropia de timp. Este într-
adevăr fascinant! exclamă apoi, cu ghiocul
lipit de ureche. Nici nu-mi vine să cred! Mi
se pare că aud prima oară, aievea, vîntul
mărilor de demult... Vîntul mărilor care-au
încercat cîndva în văzduhuri de piatră. Valurile
de-atunci sint astăzi creneluri pînă la care
nici brazi n-ajung... culmile unde strămoșii
noștri și-au ridicat cetățile lor de pază... Și unde
oamenii s-au întors de curînd, ca s-aducă din
nou culoarea și vîntul mărilor...
— Bravo, bravo, pentru început nu e rău!...
o persiflează cu voluptate, bîntînd batjocoritor
din palme, întepat, evident, și de ghimpele geloziei.
Mircea Vrinceanu. Iar dacă mai continuă
așa, e de-a dreptul penibil!
Scena are loc chiar în fața locuinței din șan-
tier a directorului, dar, întîlnindu-l pe Dinu în
drum, Clina și Mircea n-au apucat încă să în-
tre în casă, ca să-și anunțe sozirea. Directorul
Vrinceanu, pe care Mircea îl prezintă Clinei
„tot pe drum, pe drum, pe drum, de la Bicăz
încoace”, îi va găsi aici, în fața barăcii, ciornă-
vîndu-se și după ce va afla, în trecut, că-n
rucsacurile lor enorme, înrămăte în aluminiu,
au fost îngheșute și cîteva discuri „de ultimă
oră”, va hotărî, pentru toți, în stilul său deciziv,
caracteristic:
— Cred că vi s-a făcut, ca și mie, o foame
de top! Haideți în casă, că-ne-așteaptă o corbă,
ca-n besele... Să n-o lăsam să ciocănească, pînă
se crapă oala... Văzra, scoate untura de pește,
mamă! Ți-a venit ficiorul acasă... Ți-a venit
inginerul cel mic... Nici n-am avut încă timp
să-l felicit pentru ispravă... E slab ca un țir.
Ar vrea să cred că s-a omorît învățînd pentru
examen. Dar eu cred mai degrabă că a transpirat
pe la din care are discoteca la el!
Decamdată, toate aredele replici, și multe al-
tele, sint rostite în jurul unei mese lungi, aflată
într-una din sălile clubului constructorilor de la
Siriu. Ele fac parte dintr-o piesă de teatru in-
spirată din viața lor și scrisă anume pentru ei.
Evenimentul, pentru că chiar despre un eveni-
ment este vorba, a sîrmit, de la început, un en-
tuziasm unanim. Chiar dacă momentul real, pe
care-l trăiesc acum constructorii de la Siriu,
este unul de maximă tensiune. Aici, numără-
toarea inversă, pentru punerea în funcțiune a
celui dinti hidroagregat care, instalat în cen-
trala subterană de la Nehoiașu, va produce în
curînd primii megawați, a început. Și toate for-
tele șantierului sint, în aceste zile, mobilizate
pentru realizarea, în cel mai scurt timp, a aceste-
i mult așteptate premiere. Dar, printre pică-
turi, a-nceput și pregătirea premiei teatrale,
care să marcheze și pe alt plan, acela al con-
științei artistice, acest memorabil moment de
triumf al oamenilor, nu asupra naturii, ci în
consens cu puterea și dărnicia ei fără seamăn.
Cei care s-au strîns acum, la ceas de seară,
în jurul mesei lungi din sala clubului vin direct
de pe șantier, de la locurile lor de muncă. Nici
n-au avut timp să treacă pe-acasă, să-și des-
calce cizmele, să-și lase salopetele. Inginerul
Costin Mătache, care-l „întrupează” pe direc-
torul Vrinceanu, are două treizeci și doi de ani,
dar, așa cum singur mărturisește, nu-i va fi
greu să „joace” rolul unui bărbat cu vreo două-
zeci de ani mai în vîrstă. Pe șantier, răspunde
de controlul de calitate al lucrărilor galeriei de
aducțiune de la Casoca, de fiecare centimetru
cub de beton „urnat aici”, răspunde de
— mi explică cineva — „întru rezistența con-
strucției”, și această uriasă răspundere îi mai
adaugă vreo zece ani în plus la vîrsta înscrisă în
actul de naștere. Pentru „cei alții zec” va tre-

bui să apeleze, firește, la ajutorul cosmeticilor.
— Teatru imi place, mă reconfortează, imi
măturisește el. Cînd intru în pielea personajului
pe care-l interpretez, uit pur și simplu de
mine. Și toată oboseala unei zile întregi de
muncă se risipește parcă dintr-odată. Devin,
pur și simplu, alt om.
— Cum îl „vedeți” pe directorul Vrinceanu,
cărui îl veți da trup și suflet pe scenă? Ii in-
treb. Veți reuși, oare, să creați un personaj
convîngător?
— În această privință, lucrurile sint cit se
poate de simple, mă asigură Costin Mătache.
Îl cunosc, cred, destul de bine pe directorul real
al Antrepriei noastre de la Siriu, pe inginerul
Cornel Andrei, un om cu adevărat excepțional,
unul dintre cei mai mari specialiști în con-
strucții hidroenergetice pe care-i are țara asta
și, în plus, un om cu inimă mare, apropiat de
toți cei cu care lucrează și gata orînd să se
bată nu numai pentru obiectivele șantierului, pe
care le urmărește cu maximă exigență, dar și
pentru nevoile firești ale constructorilor, pentru
condițiile de muncă și de viață ale celor care,
asa cum o spune mereu, ridică aici, pe Valea
Buzăului, un asemenea „munte” în calea apelor,
rivalizează cu natura, în creație, în dănuire, în
brăzție.
— În 1985, cînd s-au rupt norii departe, dea-
supra Clucășului, și-au venit apele mari, gata
să treacă pe deasupra barajului, directorul nostru,
inginerul Cornel Andrei, a stat patru zile
și patru nopți pe metereze, fără să-și pără-
dească cîmpul și poruncind scurt, în dreapta și-n
stînga, ca un adevărat comandant de oști... nu
spune mai mult Vasile Roșca, prezent și el, în
calitate de „leader” sindical, la repetiții, în sala
mare a clubului. Bustenii și bolovanii acuzi de
apoc, blocu, într-o oarecare măsură, gura de
scurgere, și-atunci trebuiau efectuate, cu mare
grijă, din cînd în cînd, lucrări de dinamitare a
lor. Unii începuseră să dea semne de-ngrîo-
rare. De aici și pînă la înscarea unei panici ge-
nerale, pe care cu greu ai mai fi putut-o să-
pînă, nu mai era decît un pas. Pentru că ochii
tuturor priveau cu teamă către colonia muncito-
rească, aflată chiar dedesubtul barajului.
Și-atunci l-am auzit pe directorul nostru tu-
când: „Voi nu știți cum a fost construit acest
baraj? Voi nu știți cît suflet a pus în el fie-
care? Atunci cum vă puteți îndoi de forța de
rezistență lui? Să rămăsese acolo, pe culmea
cea mai înaltă a barajului, hotărînd tot ce era
de făcut în momentele acelea de cumpănă. Și
toată suflarea din șantier a rămas alături de el.

CA ÎNTR-O SALĂ DE CONCERT

Mircea Vrinceanu, fiul directorului din piesă
și iubitul Clinei, este interpretat chiar de un
inginer stagiar, așa că, în cazul acesta, Iustin
Cioandă, absolvent al Institutului de mine din
Petrosani, nu va trebui „să-si compună” o altă
vîrstă. Doar o altă biografie. Pentru că, dacă
„eroul” din piesă va crede, o vreme, că totul
i se cuvine și va-ncerca „să tragă” spre muncă
mai ușoare, sau, așa cum îl învață un „bine-
voitor” (adversarul și antipodul moral al direc-
torului Vrinceanu), să nu treacă dincolo de
locurile pe care le poate străbate încălțat doar
în pantofii lui de orăz, „eroul” tonic, adică
stagiarul Iustin Cioandă, transplantat aici, pe
Valea Buzăului, tocmai de pe meleaguri bihore-
ne, s-a angajat, în schimb, încă din prima lui zi
de muncă de la baraj, cînd sosea aici cu încă
saptezeci și cinci de noi absolvenți ai unor fa-
cultăți tehnice, într-o înclăștrare birătescă și
cortă cu greutatea vieții de șantier. El a
ajuns astfel, în al doilea său an de stagiatură,
șeful unui important punct de lucru — stația
de betoane pentru galeria de aducțiune, ampla-
sată într-un loc (înscelata), a cărui legendă, plină
de un farmec aspru, amintește despre o cea-
tă de haiduci care, pentru a păcăli peșterile por-
vite pe urmele lor, și „încau” caii cu pot-
coavele bătute de-a-ndoașea.
— Cei mai mulți dintre colegii cu care-am
venit a rămas aici, imi spune el. Ii veți găsi
peste tot, în cele mai „fierbinți” puncte de lu-
cru ale șantierului de la Siriu-Nehoiașu. Și
unde nu sint acum, cînd ne pregătăm să intrăm
în rețeaua energetică națională cu primii zeci
de megawați produși de apele învolburate ale
Buzăului, asemenea „puncte fierbinți”?
Clina, însă, Clina cea din viața reală a șan-
tierului de la Siriu, era cu dîna și mai puțin
decît entuziasta Clina Cluceru din piesă. Dar

theodor damian

Patria

Patria este temelie eternei reînnoașeri
Este odihna ochiului zbătut
E sacrificiul scurs în temelie
Este adîncul fiicăruil început.
Aici Cuvîntul se prefacă-n fapt
Și sufletul se-naltă-nluminat
Azi din petala florii-nscămintate
O-nțreagă primăvară s-o durat.

Imn Transilvaniei

Transilvanie, candelă veșnic aprinsă
Pe Horia-l mai ustură rana incinsă
Durerea lui își hrănește lumina
In care ai toi prunci își află hodina

Transilvanie, sălăș de speranță
Luminid în adîncuri pe orice distanță
Vîndecînd rana martirilor tăi
Ce te-ou cîltorî clădind în vîpăi
Transilvanie, candelă cuib de căldură
Cum flacăra pătrunde materia pură

Așa ai pătruns în Istoria lumii

Prîndu-te cu grijă pe brațe străbunii
Transilvanie, candelă o nemărginirii
Tămăluirea tainelor firii
Martirii ce ți-au ocrotit nestînsă făcîia
Ți-au sîrșit spre rodire de-a pururea glia.

Horea

Si-astăzi ne mai doare roata morții
Ce-a devenit altarul dăinuirii
Martorul s-o-nălat pe cerul nopții
Și luminează marginele firii.

In orișicare țertă-o i iubire
Și în iubire Logosul suspînă
O, roata aceea tot se învîrtește
Și ne prefăce singele-n lumină.

La praznicul lui Horea, închinarea
Un om a fost ucis pentru popor
Și roata morții-mpărăție mirare,
Ei a dat birul, El biruitor.

teatru

Piesa Sofiei Prokofieva se restrînge
la cadrul familial, încercînd radioara-
fiera destrămării, a ruinării cubului,
a nepotrivirii umane, conștutele. Vor-
bind, desore alții, desore copii și pri-
tleni care nu sint niciodată de fată,
dar care trăiesc intens prin zbuciumul
celor care-i readuc în prezent,
cele două personaje ale piesei contu-
reză sinuozitățile drum al sentimente-
lor, la cumpănă dintre obișnuiță și
interes, dintre trăire autentică și e-
goism. Miîindu-se unul pe celălalt,
ascunzîndu-se unul de celălalt, pen-
tru a nu-si trăda vidul sufletesc, un
bărbat și o femeie își demonstrează
unul altuia neputința desordinerii de
treac.
Spectacolul pus în scenă de Dragoș
Galgoțiu demarează cu imaginea unui
interior răvășit, în mijlocul cărăia, pe
un scaun, dormitează o femeie. Usa se
deschide și un bărbat înfrigurat, obiș-
nuit cu topografia casei, se introduce
în acest univers intim, privind în jur
reșatul, fumînd și țîșînd mult, de
parcă ar prezăți condițiile nu stu că-
ruj final tragic, de domeniul fiziolo-
giei (vezi Traviata) sau al oncologiei
(Anonimii venetian sau Love story-ul
lui Segul). Cum drama acestor două
personaje nu are nici o legătură cu
vreo determinare fizică, orice gest
inutil, orice grafie pur exterioră —
care pot orienta spectatorul într-o

«Dialog fără martori»

— TEATRUL GIULEȘTI —

directie gresită — se vădește de par-
curs ca niște excrescențe, cerîndu-și,
de la sine, eliminarea.
Femeia este Dorina Lazăr. O Dori-
na Lazăr care-si cumpăneste și-si
strunește temperamentul, pentru a se
putea subune stării psihologice a eroi-
nei. Este rezervată și stîncă, timidă
chiar, imbuiorîndu-se, parcă, de sozie-
rea pe neașteptate a celui care ce i-a
fost cîndva sot. Trece de la una la
alta, în besturi ca și în gînduri, fis-
cîndu-se încercînd să pară mai fru-
moasă în ochii fostului bărbat prin
mici detalii de discretă cochetărie fe-
minină. Vorbînd despre alții devine
volubilă, în jargul ei, vorbind despre
sine se autocezurează, din prea
multe complexe. În fața rătăcii și in-
diferenței pe care vrea să i-o demon-
streze fostul sot (dorînd să vorbească
în prezența fostei soții cu actuala so-
ție), Dorina Lazăr lasă să se facă sim-
țită durerea personalului, fără să facă
vizibil locul mîmării acestei dureri.
Cînd este constrînsă să comunice lui
Valia — viitorul sot — să renunțe la
ea, Dorina Lazăr se metamorfozează
într-o mare tragediană. Durerea ren-
nunciării la viața cuplului (a oricărui
cuplu posibil) culminează cu strigă-
tul disperării aceleia care nu mai poa-
te avea nici o salvare. Spectacolul lui
Galgoțiu are cursivitate, forță emoțio-
nală, prin firescul jocului (construit

pe inteligență) al Dorinei Lazăr. Pen-
tru ea fiecare cuvînt are greutate, fie-
care soată are încărcătură emoțio-
nală. Glasul ei are expresivitate și
forță și în registrul joanelor și al ac-
teilor.
Cuplul de pe scenă nu atînce însă,
ca tandem actoricesc, emotia. Apro-
pierea celor doi interpreți rămîn con-
ventionale, profesionale. Între Dorina
Lazăr și Virgil Andriescu nu apare
fiama care iese, nu se provoacă flu-
id magnetic care înaltă la unison e-
motional locul a doi actori aflați, fata
în fată, timp de două ore. Sîntură,
Dorina Lazăr este tot timpul în vibra-
ție, dar atînceerile cu partenerul de
joc — chiar în momentele tîndre —
rămîn uscate. Personajul lui Virgil
Andriescu (de la Constana) este dur,
are asperități greu de imaginat pen-
tru un intelectual. Actorul aduce pe
scenă forță fizică și resturire unui
om simplu, jocul lui rămînd tot tim-
pul la vedere. Privirea incolită, in-
colind, pare tot timpul a unei liche-
re. Cînd vorbește rar și calm, vocea
actorului poate avea acuratețe și cu-
vîntie tot fi inteligibilă. Pe fondul
iritării personalului, cînd volumul su-
netelor trebuie să crească, vocea își
pierde limpezimea, dictia devine de-
fectuoasă, intrerupînd continuitatea
percepției.
Cum dialogul se constituie pe două
tipuri contradictorii de joc, unilate,
spectacolului nu se împlinesc. Poate
că un rulai mai îndelungat al jocului
în doi al celor doi actori va dimina
vizibilul efort de ingemănare artisi-
că. Cum subiectul e vital, la indemî-
na oricărui spectator, piesa poate fi
urmărită cu interes, spectacolul are
audiență, dar nu și eoul necesar.

Nicoleta Gherghel

televiziune

tv

Se frîmîntă, caută, se gîndește,
cumpăneste, arde acolo, ca o flăcără
ascunsă, adîncă, nu carenuna să de-
ranjeze, să-l turbure cu ceva pe ei,
copiul ei, gata să ajute, să-și dea to-
tul, de la bani la viață, de la timp
la suflet și gînd, căci ea e Mama,
mama cu M mare și poate spune, are
dreptul la clipa aceea de patetism:
„dar viața mea sint copiii și eu prin
ei am devenit nemuritoare.”
Ultima piesă de teatru a dramatur-
gului Octavian Sava, în regia tv
semnată de Eugen Tudoran, a fost
înainte de toate un spectacol care a
mizat pe emoție. Două lucruri ar fi
de remarcat și ele au ridicat ștacheta
calității spectacolului cu un fel de
naturalitate receptată ca atare de pu-
blic (succesul în rîndul telespectatorilor
a fost evident): replica textului și
calitatea distribuției.
Povestea acelei mame (obișnute)
care și-a crescut singură copiii (trei)
și i-a crescut bine (iarăși un lucru
obișnuit, căci asta face Ideobște ma-
mele, țiii cresc bine copiii), care-a
vînt și-i sprijine cînd erau în impas,
povestea „Mamei” creiona un personaj
care poate deveni antologic în dra-
maturgia noastră: această mamă
care-și sacrifică rinichiul pentru un

Mama

transplant făcut fiului ei, dăruindu-l
viață pentru a doua oară, această
mamă, care glumește cu o virtuală
noră, desoare malentendu-urile re-
lației dintre fiica ei și bărbatul iubit,
calcă pragul unui vechi prieten ca să
aile resoriurile eșecurilor profesio-
niale ale fiului mare, această mamă
interpretată (era să zic, trăită) de
Leopoldina Bălanuță spune cuvinte,
replici foarte firești și tocmai de
aceea plauzibile; cu inteligență, cu
umor, cu suflet și istețime — „E
timpul să vă obișnuiți cu plecarea
mamei” sau „în schimb, fără iubire
s-ar trăi trist și cenușiu.”
Schimbul de replici este viu, alert,
cu efect, tipic, așa zice, pentru auto-
rul popular „Nota zero la purtare”
(Mioara): „Compașionea altei perso-
ane mă jignește”. Mama: „Eu nu sint
altă persoană. Eu sint mama.”
Așa cum este el construit, „la ve-
dere” aș zice, personajul Eliza Bru-
maru sugerează și o doză de interio-
rizare, savant, artizanal exploată de
acțiță. (Florice): „Sînteți nemulțu-
mită de viața dumneavoastră?” Ma-
ma: „Asta n-am s-o spun niciodată.”
Alături de Leopoldina Bălanuță,
alte cîteva interesante compoziții ac-
torescești: Eugenia Maci (Mioara),

feminină, jucînd grațios Indurerarea,
Emilia Popescu (Florice) tonică, plină
de viață, fermecătoare prezentă,
Mihaela Căfrîța (Alexandru), oportun,
cu o anumită căldură și sinceritate
bine găsite, încercînd să încerce cu
senșuri un rol mai schematic, Mișela
Gorea (Lucica) o acțiță foarte talen-
tată, parcă în așteptarea unor roluri
pe măsură și alie cîteva apariții care
ilustrau foarte expresiv cîteva figuri
contemporane: Tamara Băucăreanu
(în doamna Smărăndescu), Maria
Gligor și Adrian Gărescu (în pă-
rinții lui Alexandru).
Oportunitatea alegerii acestei piese
pentru reprezentare tv (redactor Lu-
cia Hossu Longin) este evidentă. Pie-
sa lui Octavian Sava (ca atîtea altele
semnate de acest dramaturg preocu-
pat constant de actualitate și de su-
flet) a găsit în Eugen Tudoran regi-
zorul capabil să o pună în valoare,
găsindu-l modalități de a exprima
aceia franchețe a replicii bine ve-
nită, cuceritoare pe alocuri, situa-
țiile de viață care creau o tensiune
dramatică esențială teatrului. Am gă-
sit în Mama emoție, iubire, gelozie,
amărie, orgoliu, tristețe, teamă, sa-
crificiu, nădejde, de toate. N-am gă-
sit „singurătate”. Acest cuvînt în
piesa lui Octavian Sava nu există.
Din fericire. Căci ea era o pledoarie
implicată pentru încrederea și bucuria
de-a continua, prin copiii, viața noas-
tră cea de toate zilele. O pledoarie
pentru viața adevărată, un cîntec
pentru Mamă, simplu, curat și ex-
presiv.

Cleopatra Lorințiu

Poeme de nicolae dragoș

E-o toamnă calmă, ideală,
Ce-adună raclele de aur
Aceleși tainice cșmori.

E-otă poezie Că nu știi
Cum anii, numărăți mai rar,
Prin amintire să-i cobori.

Scrisoare neexpediată

Sint din trupul meu absent,
Fuga nopții din prezent.

De mi-e dor de vre-un dor
Mi-e de ciridul de cocori
Scris cu peana lingă nori
Unde poezi să mori, să zbori,
Unde și-odesoni,
De din seară până-n zori.

Urc în timpul scris cu brazi
Drumul de la ien la azi,
Unde bat arpi străine
Dinspre tine către mine.

Eie nu mă știu pe nume,
Eu n-am nume a te spune.

Și mă-mbracă zid de piatră
Nici tu nume, nici tu vată.

Luna, trucidă, mă latră.

Dezlegare

Frună poți, nu poți să-mi spui
Unde-i clipa? Unde nu-i?

Mă știți frunză călător
Cu ghiuleleaua la picior.

Fac un pas din altu-l fur
Nu văd lîmpede-mprejur.

Ca de-atita amintire
Țe pănjeni-n drum fire.

Unu-l rap, altu mă leagă,
Alerg noaptea, ziua-ntr-oagă.

Frună poți, nu poți să spui
Unde-i clipa? Clipo nu-i!

Intoarcere din drum

Din nou în sat... Și de-i tîrziu nu știu
Cînd, nerostit, soaptă, își urcă gîndul drumul
Pe lingă apa cum argintul viu
De care curge riu, spre ceruri, fumul.

Din nou în sat... Un șanț trecîndu-l blind
Spre-a-nu-i rîni în umbra amintiri.
Sint anotimpuri multe, dormitînd,
In ale lerbii veșnice ziduri.

Din nou în sat... Urcînd cu ochii dealul
Ce, altădată, munte imi părea
E primăvară și pe șanț podbalul
A triumfat cu galbena lui stea.

Din nou în sat... Și dealul urias
Imi pare un pitic trecînd pe uliți...
Copilărie, unde pleci și-ți lași
Cămeșă sfîrtecătoa în prea străine sulți?

Restul e narațiune, sîrăcă invenție
pentru putea înțelege, mai tîrziu,
drumul spre esența sacrificiului.

Arme albe

Cuvintele, cuvintele —
ploaie de sunete
înțelesuri și neînțelesuri.

Cuvintele, cuvintele —
arme pentru marșul
prin vreme,
cortine de jucat
sentimente.

Cuvintele, cuvintele —
ploaie de sunete
trecătoare unele,
eteme altele.

In apele lor, nestîrșite,
cauți adîncimile,
afundat pînă dincolo de risc,
cu vanitatea de a le afla
și opri doar pe cele
în care veacurile
toc și vorbesc
după voia ta.

Din copilărie

Veneau cu mînuții-n tîlnice schimbăți,
Cu Motru lîric luminîndu-și cale
Colindele... In ritmuri ancestrale
Nîngeau cu vorbe blînde prin Carpați.

Copacii-n alb, coroane de-mpărăți,
Viu se nîmbau sub stele pieritoare...
Visleau prin ploierii tandru căprioare
Și-n lunci de basm eram cu trupul dați.

Irozi de-o clipă, pentru viață frați,
Credeam în roluri ce erau povești...
O veșnicie porcă-n erou este
Și-n drumul ei ne află-ngemănați.

Un timp-legendă cînd eram purtați
Prin cîntec spre strămoși pînă-n departe...
Mortorii eram la visul lor parte
Cum brazi-s porte Munților Carpați.

În umbrele cuvîntului

Au asfințit sub pietrele veacului
Arbori ai tîni, ostași ai ei...
Legendă au fost acele apusuri
Și-nu o dată glorie.

Au asfințit sub pietrele zilelor mele
Pe rînd, cumini și tragic, prea devreme,
Înfrînti de vreme, nesupuși de ea,
Prietenii aflați în umbrele cuvîntului
Rămăși acolo stătuari, etemi...

Nici-o legendă-aceste asfințituri!

Brițul, tășul clipei retezîndu-i,
Încremenînd aerul și apa
In ultim spasam spunîndu-l numai lor.

Ne-a mai rămas, prin ceasuri, trupul lor
Ce fără ei părea înstrăinat —
Un palid semn omăgitor și cinic.

A nins apoi cu bulgări de pămînt
Feste un cer al lutului — o reșed
In care lacrimi s-au zidit nu trupuri
Ce au trădat, lîsîndu-le să zboare,
Pînînie și vorbele-n tăcere.

Nici o legendă... Numai o durere,
O rană singindă tacut sub clipe
Săpînd în lutul vieților pîriuri
Prin care-nct priviri și vorbe pleacă
Să asfințească-n taină lingă ei...
Prietenii învinși și stătuari, etemi.

Virsta

Te-ndrepti încet, cu grea șială,
Prin labirintul altor virste
Să-ți deslușești un timp ce-a fost

Un chip fragil, pictat cu umbre,
Parcă din arbor și din rîuri
Învîdu-și ochii, te privește...

Restul e narațiune, sîrăcă invenție
pentru putea înțelege, mai tîrziu,
drumul spre esența sacrificiului.

tot alt de entuziasă și tot alt de îndrăgostită
de „Marea Sarmatică” este și ea. Și, în plus,
cîntă alt de frumos, de convingător, de pînă-mă
la pian, încît toți ceilalți au început s-o nu-
mească „solista noastră de concert”. Manuela
Rotaru — acesta este numele fetei — a terminat
în vara trecută liceul, la Bacău, a încercat
apoi la Conservator și, în așteptarea examenului
de peste-un an, s-a oprit aici, la Sîrbu, în care
leierul muntelui, la lumina drumului către
casă, luîndu-și, cum s-ar spune, viața pe cont
propriu. Lucrează acum la serviciul tehnic al
Brigăzii numărul șase, iar seara vine, ca mulți
alții, la club. Pînă la apariția ei prin aceste
locuri, pianul aflat într-una din sălile clubului
nici nu-și imagina că în el ar putea să-ncapă
chiar altă muzică. Și ce muzică! Bach, Mozart,
Beethoven, Ciaikovski, Rahmaninov, Enescu!
Totul tînzînd către „curatul sunet al perfecțiunii”.
Pentru că, aplecată peste claviatura pianului
instalat aici, între mîntii perpendiculari, care
scurtează mereu drumul soarelui către asfin-
țit, Manuela cîntă, de fiecare dată, ca și cum
s-ar afla în fața unui jurat extrem de cunoscător
și de pretențios, fapt apreciat, de altfel, așa
cum se cuvine, de către toți cei de față, care,
la sfîrșit, nu se pot abține să nu bată mîna în
și din palme și să strige chiar „bis!”, ca-n
săliile mari de concert.

Fără să neglijeze pianul, ea s-a pasionat
acum de „viata Cîlinei”, pe care ar dori s-o
intruchipeze pe scenă cît mai credibil, cît mai
adevărat. Iar mulți dintre cei care-o văd acum
punînd ațita suflet în interpretarea rolului „sta-
giarei” se întrebă dacă în mîntea Manuelei n-a
încolțit cumva ideea de a porni, și în viața ei
de toate zilele, pe drumul Cîlinei, adică pe drumul
constructorilor de baraje hidroenergetice.
Dar atunci cum rămîne cu vechea pasiune, cu
pianul? Nimeni nu știe, deocamdată, răspunsul
la aceste întrebări. Toți simt însă că Cîlina, din
piesă, începe să semene tot mai mult cu Ma-
nuela, din viața de șantier. Dar și invers. Iar
profitul pare să fie împărțit între ele, în mod
egal. Cîlina ascultă cu multă plăcere discurile
pe care și le-a ales cu grijă și pe care și le-a
cărât în ruscă, pînă sus, în vîrful muntelui.
Pentru Manuela, muzica, deocamdată chiar
viața ei. Dacă s-ar hotărî, însă, pentru profesia
de inginer constructor, ei nu i-ar trebui numai
discuri, ci și partituri. Pentru că pianul a urcat
de-acum muntele și el răsădit, aici, în fiecare
seară, sub degetele ei, în aerul proaspăt al înăl-
țimilor, ca-ntr-o uriasă sală de concert, ale că-
rei bolți stălare se sprijină, ca la-ncepăturile
lunii, pe crestele majestuoase de piatră ale
Carpaților.

— Apropos, intră în vorbă maestrul Vasile
Roșca, n-ați vrea să priviți de sus, de la-nălțime,
ca să vedeți cum arată barajul, acum,
cînd jos, la centrala hidroelectrică de la Nehoiasu,
s-a-nceput numărarea inverșilor.
Și astfel, programul dimineții următoare rî-
mîne definitiv stabil.

O BRIGADA

După repetițiile, mai rămîn cîva timp îm-
preună cu soții Roșu, și ei detînători ai unor
roluri importante în piesă. Dar ei sint și cei
care pleacă întodeauna ultimii de-aici. Pentru
că Vali este responsabilul clubului, iar soția
sa, Victoria, are în grijă miile de volume ale
bibliotecii.

Dacă m-ar întreba acum cineva cum trebuie
să fie și chiar cum trebuie să arate un director
de club, așa răspunde fără nici o ezitare:
— Cum altfel, decît ca Vali Roșu?

Dar, oricum ai lua-o, Vali Roșu înseamnă, în
acești timp, și victoria Roșu. Sau, altfel spus,
mi-ar veni greu să concep acum c-ar putea
sau c-ar fi putut să existe și unul fără cea-
lalt. Într-alt de puternică este sudura lor sufle-
tească și-ntr-alt de educatoare și de capti-
vitate prezenta lor, pe care poți să-ți o imagi-
nezi, dacă vrei, și ca pe un magnet extraordi-
nar, de o construcție cu totul aparte, ai căru
poli se numesc, pur și simplu, Vali și Victo-
ria Roșu.

Cu ei încerc, și chiar reușesc, să-mi acopăr
multe din „petele albe” ale documentației mele
despre amenajările hidroenergetice de-aici, de
la Sîrbu, despre oamenii căpărăți pînă-n creierii
mînturilor, ca să reușesc în scurtă vreme aici,
asa cum spune Cîlina, „culoarea și vîntul
mării”.

Pe bolta imensă și-naltă, stelele clipeșe lîm-
pede, ca-n mijloc de iulie, iar de undeva, din
vizidulul mînturilor, ca să răsună în scurtă vreme aici,
asa cum spune Cîlina, „culoarea și vîntul
mării”.

De-aici, de sus, nu numai oamenii, dar și
uriașele utilaje, răspîndite de-a lungul și de-a
latul barajului ori urcînd pantele vîjeliș
inclinate, ce suie către cotele lui cele mai înalte
și, deocamdată, mereu provizorii, par niște
puncte minusculi, aflate într-o perpetuă și im-
previzibilă stare de agitație. Cu cîteva minute
în urmă, instalații în cabina unei autobascu-
late de săprize tone, pînă cu pietriș de riu,
atacam și noi una din aceste pante tăiate chiar
în trupul barajului, escaladînd parcă treaptă
cu treaptă această piramidă inversă, cu vîrful în-
fîpt în albia de granit a Buzăului.

Restul e narațiune, sîrăcă invenție
pentru putea înțelege, mai tîrziu,
drumul spre esența sacrificiului.

plastică

Forme cîntătoare

Fascinăția jocului, grațioasa plîntre
a imaginației creatoare, înfinitul un-
vers al formelor inexistente dar po-
sibile, iată seducătorul orizont artistic
din care s-au plămădit toate miraculo-
asele instrumente ale „mucicului
vrăjitor”, care ni se relevă a fi astăzi
Rolando Negroși. Impresia cea mai
pregnantă ce se impune privitorului,
încă de la primul contact cu lucrările
expose, este aceea de bucurie a ofran-
de artistice. Expoziția de la „Orizont”
— sala Atelier 35 — se distinge prin
subtila prețiozitate a meșteșugului ba-
roc. Lemn, alamă, catifea, atlazul și
divolva materialitatea imediată în ne-
astîmpărat inventiv al artistului de-
prins să închipuie, mai mult, să încor-
poreze o lume de sunete într-o fabu-
loasă orchestră de forme. Imposibil de
disociat, în cazul său, realitatea vi-
zualului de cea a vibrației acustice.
Din armonia celei din urmă pare să
se fi intrupat insolitul ansamblu de
forme pe care ni-l propune astăzi
Rolando Negroși. Lucrările au o ase-
menea coerență expresivă, o atît de ri-
guroasă individualitate constructivă și
atîta credibilitate, încît te-ai aștepta
ca în orice moment mina unui Tartini
sau Vivaldi sau Scarlatti sau Tellemann
să le ridice din sferioarele lor cutii
sau suporturi (și acestea la rîndul lor,
creații de o mișcătoare delicatețe a li-
niei și finisajului artizanal) și să le

Tînarul de la volan — blond, subțirel, cu o
privire extraordinară de mobilă — pare încă
elev. De fapt, o-ar decît nouăsprezece ani și
este la primul lui șantier. S-a născut pe undeva,
pe-aici, prin părțile locului, și cînd a des-
chis mal bine ochii asupra lumii, ea luase de-
cum înfățișarea unei lupte gigantice între oam-
eni și mîntii, pentru ridicarea barajului de la
Sîrbu, lupă în care mastodontii aceștia de ojei,
cocoțati pe roțile lor imense de cauciuc, își su-
maseră rolul de vedete incontestabile. Opți-
unea era deci făcută de timpuriu, anii n-aveau
decît s-o-implinească. Și iată-l acum pe tînarul
Ion Dorobanțu, din Cozieni, stînd alături și în-
cercînd să-și ajungă în măiestrie pe soferii nu
vechi state de serviciu pe marile șantiere hi-
droenergetice ale țării, precum Gheorghe și Va-
sile Neamțu (unchi și nepot), Ion Săndulescu,
Traian Fieraru, Mihai Băbuș, nume pe care
Gheorghe Oană, energicul și îmbujoratul șef
al autobazel, ni le-a rostit, cu mîndrie, dintr-o
singură răsufalare.

Între noi, în cabină, se află firește și mai-
strul Vasile Roșca, un om cu templele albe, cu
fața deschisă, cu vorba domoală. El este aici
aproape de la-nceput. Venit de la Porțile de
Fier, dar, ca mai toți colegii săi de generație,
și el a pornit-o, cu decenii în urmă, de la Ba-
cău. Acolo l-a cunoscut, de altfel, și pe direc-
torul Antreprizei de construcții hidroenergetice
de la Sîrbu-Nehoiasu, pe inginerul Cornel An-
drei, despre care mi-a vorbit foarte mult așeară.

— Lucrările de amenajare a barajului de la
Sîrbu, baraj de amocamentele culmei de argilă,
au demarat pe la jumătatea lui august a anu-
lui 1974 — ne spune acum maestrul Vasile
Roșca. S-a pornit, de la-nceput, cu tot sufletul
și treaba înainta cu repeziune: mai întii
devierea rîului, apoi curățarea vechii albi, pînă
la patul solid și sigur de stîncă, apoi primele
struturi de materiale — argilă, nisip, pietriș de
riu, blocuri de bazalt — așezate la temelie. Iar
în acest timp, pe măsură ce oamenii — spe-
cialiști de tot felul — se-adunau de prin toate
colțurile țării, ca să pună umărul, fiecare după
puterile și priceperea sa, la rostirea acestui
munte între mîntii, colonia noastră muncito-
rească, „orășelul” pe care-l vedeți acum ridi-
cîndu-se în umbra barajului, pe malul cel mai
înalt al Buzăului, se-nfirpa și el încetul
cu-ncetul. Dar nu trecuse nici anul de la de-
butul lucrărilor și-au venit, cum știți, înun-
dînd din ’75, care-au măturat aproape totul
în calea lor. Iar ce nu duseseră cu ele, la
vale, umpluseră cu mil și pietriș, așa că totul
trebuia luat acum de la-nceput. N-am văzut
atunci pe nimeni mai mîhnit decît directorul
nostru: dar, în același timp, nimeni nu era
mai înfrînt ca el, mai neobosit, mai neobșit
și înfrîntă stricătului aduce de puhoaică
dezlîntuite. Și-a avut și norocul, zic eu, să
găsească în inginerul Dimitrie Dorosneac, șeful
Brigăzii numărul unu, care construiește barajul,
un om de o calitate rară, cu toată asprimea lui
aparență, dar înțelegător cu oamenii, chibzuit
și săritor la neaz. Și barajul a crescut ca din
apă, așa cum îl vedeți. Și-au venit din nou
puhoaiete, cum vă spuneam, în ’83, dar mun-
tele-acesta așezat de noi în calea lor le-a
ținut atunc piept și-a apărut și întreaga vale
a Buzăului de urmării cel puțin neplăcute, dacă
nu chiar catastrofale. Ne-am luat, cum s-ar
spune, revanșa.

UN ORAȘ CARE INCEPE

Autobasculanța ne-a lăsat undeva, în apropie-
rea șoselei naționale, care se cîntără acum, pe
versantul stîng, cu mult deasupra viitorului
lac de acumulare. De aici, totul se vede ca-n
palma. Esplanada de beton, mărginită din
trei părți de bare groase de fier, ne oferă o
panoramă mirifică. Cu creșterile învesmîntate
în apă, Munții Sîrbului, dominați de Vîrful
Mălița, răspîndesc parcă de-a lungul văii o
lumină fluorescentă. Mai sus, ascuns de depăr-
tări, ca și de pictele anotimpului, Ciucasul
— locul de obirșie al Buzăului. Acolo, departe,
rîul o pornește în lume ca un firicel subțire de
apă. Aici, la Sîrbu, vinea lui, substanțial în-
groșată de torrentii laterale pe care-i întîlnim
în cale, se lîbește astăzi de-un zid de netrecut.
Sau, mai bine-zis, de-un zid pe care nu-l mai
poate trece acum decît prin căile dirijate de
mina omului: fie prin gura de evacuare, fie
prin tunelul de aducțiune, lung de peste opt
kilometri, care leagă Sîrbul de Nehoiasu, adică
lacul de acumulare de viitoarea centrală elec-
trică. O centrală aflată aproape de stadiul final
de execuție. Ea va produce, în prima etapă,
petruzești și doi de megawați. O centrală în
care se mîncîștează și noaptea, pentru apropie-
rea momentului cînd aceștia apelor acumulate
în barajul de la Sîrbu se va transforma în
energie electrică, în sevă vitală pentru ecomi-
nia țării. În așteptarea acestui moment, stă-
vîlarele și vanele barajului au fost închise. De
cîteva luni, lacul de acumulare de la Sîrbu
prinde contur vizibil. Apele lui, serpuind pînă
departe, în fundul văii, s-au ridicat pînă la
nivelul prizei de captare a tunelului de aduc-
țiune. Și cotele lor urcă mereu.

Privim de-aici, de la-nălțimea șoselei na-
ționale, lacul, barajul, colonia muncitorească, în
care, alături de barăcile și bungalourile inițiale,
s-au adăugat, de-a lungul anilor, mai multe
blocuri de semete și confortabile, o cantină, un
club și alte multe amenajări sociale. De curînd,
a început și construirea unui hotel. Pentru că
Sîrbul începe să devină și un atrăgător centru
turistic. De altfel, după ce constructorii vor
pleca de aici și clipea aceasta nu este prea
departe — blocurile în care locuiesc ei acum
vor trece ele însele în patrimoniul turisticilor.
In ideea aceasta au și fost construite. Deocam-
dată, însă, ele pulsează, poate mai mult ca ori-
cînd, de viața trepidantă a constructorilor, de
nerăbdare și entuziasmul lor. Pînă cînd barajul
va ajunge la cota sa finală, mai sint de în-
dăouăzeci sau treizeci de metri. Dar numără-
toarea inversă, începută acolo, jos, la centrala
electrică de la Nehoiasu, i-a febrilizat deopotrî-
vă și pe constructorii barajului. Emoția care
însoțește marile evenimente este acum prezen-
tă în inimile tuturor. Pentru că, în absolut
toți — soferii de autobasculanțe și mecanici
de utilaje, proiectanții și inginerii, săpătorii
de puțuri și galerii, topografil și desenatorii
tehnici — se simt părtași la clipea aceea în-
delung așteptată, cînd străvechea Mare Sar-
matică, temelnic rezeșată de ei în Munții
Sîrbului, va scîpăra, magnific, din valuri în-
spumate și neistovite, trimîndu-și pînă de-
parte, prin cablurile groase ale rețelei de
înaltă tensiune, vîntul ei năpraznic, ne-
îmblinzit.

nuse din anteroarele lui apariții ex-
poziționale. Sculptorul are disponibi-
lități evidente, recunoscute de altfel,
pentru discursul plastic de tip narativ.
Fiecare lucrare a sa se recomandă a fi
„cîntă” cu răbdătoare metodă; privi-
torul este provocat să călătorească,
atent și permanent lucid, prin labirin-
tul simbolurilor sale. Sculptorul are
chiar un fel de voluptate a încifrării,
dialogul vizual se leagă anevoie,
tensiunea comunicării se consumă un-
deva, dincolo de expresia imediată a
formelor, în spațiul bînuat doar și glan-
ci al idelilor. De aceea, reliefului lui
nu se lasă lesne descifrate, deși, la o
privire mai superficială, ele ne-ar putea
surprinde prin decorativismul lor
intrinsec. Adică, pot fi tratate ca orice
piesă de podobaă interioară, deși, limi-
tate numai la atît, lucrările sale își
plîd repede valoarea, aceasta rezî-
dînd, înainte de orice, în suma, mereu
gravă, a gesturilor și semnelor plas-
tice, pe care sculptorul le clădește cu
obstinate migală în jurul unui gînd.

Insatisfacția ce ne-o exprimăm, de
această dată, este legată de un ama-
nunt extraplastic. Și anume, sculptor-
lul face imprudența să-și anticipeze
cumva, mult prea devreme, propria re-
spectivă. Căci, nu altceva s-ar putea
desluși din selecția sa ultimă de la
„Galateea”, în care, cu excepția a patru
sau cinci lucrări inedite (ce propun o
posibilă nouă tendință stilistică în arta
sa, dar greu de definit și aceasta în
termeni definitivi datorită sărăciei ar-
gumentelor existente), toate lucrările
au mai fost expuse cu diferite prile-
juri sau sint redate în variante re-
actualizate. O lipsă de prolificitate sau
numai graba de a expune cu orice
preț, îl mențin, deocamdată, pe sculp-
torul la stadiul promisiunilor încă ne-
onorate.

Corneliu Antim

Arme albe

Cuvintele, cuvintele —
ploaie de sunete
înțelesuri și neînțelesuri.

Cuvintele, cuvintele —
arme pentru marșul
prin vreme,
cortine de jucat
sentimente.

Cuvintele, cuvintele —
ploaie de sunete
trecătoare unele,
eteme altele.

In apele lor, nestîrșite,
cauți adîncimile,
afundat pînă dincolo de risc,
cu vanitatea de a le afla
și opri doar pe cele
în care veacurile
toc și vorbesc
după voia ta.

Din copilărie

Veneau cu mînuții-n tîlnice schimbăți,
Cu Motru lîric luminîndu-și cale
Colindele... In ritmuri ancestrale
Nîngeau cu vorbe blînde prin Carpați.

Copacii-n alb, coroane de-mpărăți,
Viu se nîmbau sub stele pieritoare...
Visleau prin ploierii tandru căprioare
Și-n lunci de basm eram cu trupul dați.

Irozi de-o clipă, pentru viață frați,
Credeam în roluri ce erau povești...
O veșnicie porcă-n erou este
Și-n drumul ei ne află-ngemănați.

Un timp-legendă cînd eram purtați
Prin cîntec spre strămoși pînă-n departe...
Mortorii eram la visul lor parte
Cum brazi-s porte Munților Carpați.

În umbrele cuvîntului

Au asfințit sub pietrele veacului
Arbori ai tîni, ostași ai ei...
Legendă au fost acele apusuri
Și-nu o dată glorie.

Au asfințit sub pietrele zilelor mele
Pe rînd, cumini și tragic, prea devreme,
Înfrînti de vreme, nesupuși de ea,
Prietenii aflați în umbrele cuvîntului
Rămăși acolo stătuari, etemi...

Nici-o legendă-aceste asfințituri!

Brițul, tășul clipei retezîndu-i,
Încremenînd aerul și apa
In ultim spasam spunîndu-l numai lor.

Ne-a mai rămas, prin ceasuri, trupul lor
Ce fără ei părea înstrăinat —
Un palid semn omăgitor și cinic.

A nins apoi cu bulgări de pămînt
Feste un cer al lutului — o reșed
In care lacrimi s-au zidit nu trupuri
Ce au trădat, lîsîndu-le să zboare,
Pînînie și vorbele-n tăcere.

Nici o legendă... Numai o durere,
O rană singindă tacut sub clipe
Săpînd în lutul vieților pîriuri
Prin care-nct priviri și vorbe pleacă
Să asfințească-n taină lingă ei...
Prietenii învinși și stătuari, etemi.

Virsta

Te-ndrepti încet, cu grea șială,
Prin labirintul altor virste
Să-ți deslușești un timp ce-a fost

Un chip fragil, pictat cu umbre,
Parcă din arbor și din rîuri
Învîdu-și ochii, te privește...

Restul e narațiune, sîrăcă invenție
pentru putea înțelege, mai tîrziu,
drumul spre esența sacrificiului.

Arme albe

Cuvintele, cuvintele —
ploaie de sunete
înțelesuri și neînțelesuri.

Cuvintele, cuvintele —
arme pentru marșul
prin vreme,
cortine de jucat
sentimente.

Cuvintele, cuvintele —
ploaie de sunete
trecătoare unele,
eteme altele.

In apele lor, nestîrșite,
cauți adîncimile,
afundat pînă dincolo de risc,
cu vanitatea de a le afla
și opri doar pe cele
în care veacurile
toc și vorbesc
după voia ta.

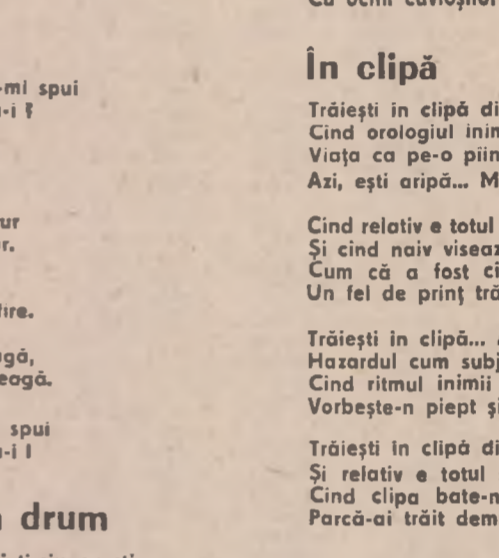
Din copilărie

Veneau cu mînuții-n tîlnice schimbăți,
Cu Motru lîric luminîndu-și cale
Colindele... In ritmuri ancestrale
Nîngeau cu vorbe blînde prin Carpați.

Copacii-n alb, coroane de-mpărăți,
Viu se nîmbau sub stele pieritoare...
Visleau prin ploierii tandru căprioare
Și-n lunci de basm eram cu trupul dați.

Irozi de-o clipă, pentru viață frați,
Credeam în roluri ce erau povești...
O veșnicie porcă-n erou este
Și-n drumul ei ne află-ngemănați.

Un timp-legendă cînd eram purtați
Prin cîntec spre strămoși pînă-n departe...
Mortorii eram la visul lor parte
Cum brazi-s porte Munților Carpați.

În umbrele cuvîntului

Au asfințit sub pietrele veacului
Arbori ai tîni, ostași ai ei...
Legendă au fost acele apusuri
Și-nu o dată glorie.

Poetica ascensională

Poezia lui Cezar Ivănescu este una dintre cele mai turbulente expresii lirice moderne. Este o voce obsedată de un singur sentiment...

Valery. Exaltul liric conține orice devenire, miscarea ascensională se desfășoară în unitatea senină unde infinitul absoarbe toate limitele...

TITUS ANDRONICUS

Oda limbii române

Urmare din pag. 1

totul, în măsura în care nu i se poate niciodată renova empatismul hiperbolice arhaizante...

Amplu clasismul folcloric, ușor arhaizat, în poezia lui Alexandru Horia este o consecință a...

Alexandru Horia
A spiritul recent o poezie albă a Detel...

Epifaniile poeziei

Poezia, ca și muzica, este creatoare de spațiu și de spații. Aproape că nu poate fi închipuită poezie din care să...

statuile nobililor săi prieteni, cu care convergează în afara timpului și a hărților într-o limbă universală...

Există poezii ofensive și spadasi care confundă brutalitatea expresiei și șarja lirică cu forța artei...

Nu se ține de o ipoteză, ca și când mersul lui ar fi un etern lamento sau „virtutea” de a delira, reală sau trucidată...

Perfecțiunea în poezie o încercă de tristete. Nu numai aceea a formelor dar și a ceea ce este în interiorul lor...

Pan Izverna
Nu toate timpurile trecutului indicativ fac să vibreze la fel pinza subțire a simțirii...

Există poezii ofensive și spadasi care confundă brutalitatea expresiei și șarja lirică cu forța artei...

Nu se ține de o ipoteză, ca și când mersul lui ar fi un etern lamento sau „virtutea” de a delira, reală sau trucidată...

Perfecțiunea în poezie o încercă de tristete. Nu numai aceea a formelor dar și a ceea ce este în interiorul lor...

Pan Izverna
Nu toate timpurile trecutului indicativ fac să vibreze la fel pinza subțire a simțirii...

O paternitate revizuită

Prețind pentru tipar ediția critică a cunoscutului și mult discutatului text despre călătoria Vitorului...

În aceste rânduri redreze plauzibilitatea paternității lui Gheorghe al IV-lea, atestată chiar de text și susținută inițial de Melchisedech Ștefănescu...

Dialogul artelor

Curtea casei lui Moromete, odăile, primăria, locul de la fierărie, ocupat de moromețieni într-o ordine fixată de constanța valorii...

Un debut promițător

femele la o nuntă, unde se ascultă balade vechi și se joacă „Perința”. Eroii lui Nicolae Fulga sint petrecători, epuraci și idilici...

Un debut promițător

femele la o nuntă, unde se ascultă balade vechi și se joacă „Perința”. Eroii lui Nicolae Fulga sint petrecători, epuraci și idilici...

1. Textul integral al „Istoriei” preexistă anului 1778, datând chiar din prima jumătate a secolului al XVIII-lea...

2. „Istoria” despre darurile lui Ioan VIII Paleologul a circulat independent și înainte de copia din 1778...

3. „Istoria” despre darurile lui Ioan VIII Paleologul a circulat independent și înainte de copia din 1778...

4. „Istoria” despre darurile lui Ioan VIII Paleologul a circulat independent și înainte de copia din 1778...

5. „Istoria” despre darurile lui Ioan VIII Paleologul a circulat independent și înainte de copia din 1778...

